

AZ ENSZ KERETÉBE TARTOZÓ SZERVEZETEK JELENLEGI ÉS TERVEZETT TEVÉKENYSÉGE A MŰSZAKI INFORMÁCIÓ TERÉN^{1/}

TARTALOM

Bevezetés	Paragrafus
I. Az Egyesült Nemzetek központi szervei	1–21
II. Az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja (UNDP)	22–25
III. Az Egyesült Nemzetek Környezeti Programja (UNEP)	26–40
IV. Az Egyesült Nemzetek Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája (UNCTAD)	41–53
V. Az Egyesült Nemzetek Iparfejlesztési Szervezete (UNIDO)	54–69
VI. Az Információs Rendszerek Szervezetközi Igazgatótanácsa (IOB)	70–75
VII. Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO)	76–80
VIII. Az Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO)	81–91
IX. Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO)	92–109
X. Egészségügyi Világszervezet (WHO)	110–119
XI. Nemzetközi Távközlési Egyesülés (ITU)	120
XII. Meteorológiai Világszervezet (WMO)	121–125
XIII. Szellemi Tulajdonjogi Világszervezet (WIPO)	126–136
XIV. Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (IAEA)	137–150
Rövidítések feloldása	

^{1/} Ez a dokumentum kiegészíti az ENSZ főtitkárának 1976. június 14-én kelt jelentését világméretű műszaki információs hálózat létesítéséről (lásd TMT. 23. évf. 1976. 11. sz. 451–462. p.)

BEVEZETÉS

Az ENSZ Közgyűlése 3507 (XXX) sz. határozatának 6. paragrafusában felkérte az ENSZ főtitkárát, hogy az UNCTAD-dal és az UNIDO-val együttműködve hozzon létre egy Szervezetközi Munkacsoportot, amely – felhasználva az információcsere és a technológia átadása területének lehető legszélesebb szakmai ismereteit és figyelembe véve a Tudományos és Műszaki Fejlesztési Bizottság által kifejtett szempontokat – készítsen átfogó elemzést egy műszaki információs hálózat létesítésére szolgáló terv előkészítéséhez és terjesszen előzetes javaslatokat is tartalmazó jelentést a Gazdasági és Szociális Tanács 61. ülése útján a Közgyűlés elé.

A Tudományos és Műszaki Fejlesztési Bizottság 3. ülészaka 1976. februárban megtárgyalta a főtitkár jelentését a Gazdasági és Szociális Tanács 1902 (LVII) sz. határozatára, amelynek tárgya: „egy nemzetközi műszaki információs rendszer szerepe a fejlődő országokban a technológiák átadásában és értékelésében, valamint a megfelelő technológiák hazai fejlesztésében”. A Tanács hangsúlyozta ebben a határozatában egyebek közt az ENSZ szervezeteinek keretében létező vagy javasolt információs rendszerek kompatibilitása biztosításának szükségességét. A téma

vizsgálatakor a Bizottság felismerte a szoros tartalmi – és bizonyos esetekben szövegezési – kapcsolatot a Közgyűlés 3507 (XXX) sz. határozata és a Gazdasági és Szociális Tanács 1902 (LVII) sz. határozata között. Ezt a szoros kapcsolatot hangsúlyozta a Tudományos és Műszaki Fejlesztési Bizottság, amikor egyhangúan elfogadta A(III) jelű határozatát. Ebben a határozatában a Bizottság elismerte az UNESCO UNISIST programjának eredményeit különösen azáltal, hogy megfelelő eszmei keretet biztosít információs rendszerek kialakításához és fejlesztéséhez, és kiemelte az ENSZ szervezetek információs tevékenysége jobb összehangolásának szükségességét a párhuzamos erőfeszítések megakadályozása érdekében.

A Közgyűlés kívánságának megfelelően a Szervezetközi Munkacsoport elkészítette előzetes javaslatokat is tartalmazó jelentését, s azt felterjesztette a Gazdasági és Szociális Tanács 61. ülésén keresztül a Közgyűlés 31. ülészakára (E/5839 sz. dokumentum).

A Szervezetközi Munkacsoport úgy vélte, kívánatos volna részletesebb tájékoztatást nyújtani az ENSZ szervezetek tevékenységéről, létező és tervezett műszaki információs rendszerek és szolgáltatások vonatkozásában. Ez a dokumentum rövidítve tartalmazza azokat az ismertetéseket, amelyeket a Munkacsoportban képviselt szervezetek saját tevékenységükről készítettek.

* * *

I. AZ EGYESÜLT NEMZETEK KÖZPONTI SZERVEI

A. Gazdasági és Szociális Ügyek Főosztálya (ESA)

*Nemzeti, regionális és nemzetközi
információs infrastruktúra fejlesztése*

1. Az ESA keretében számos kezdeményezés folyik jelenleg, amelyek várhatóan hozzájárulnak a nemzetközi információs szolgáltatások és hálózatok fejlődéséhez és segítik a nemzeti, regionális és nemzetközi infrastruktúrák fejlődését.

2. Az ESA jelenleg foglalkozik olyan információs szolgáltatási egység (Information Services Unit, ISU) kialakításával, amely az ESA számára többféle lehetőséget is biztosítana dokumentumokon alapuló információs szolgáltatások és rendszerek kialakítására. Ez a megoldás kezdetben biztosítaná, hogy az ESA által készített dokumentumok – beleértve a regionális bizottságok, az oktatási intézmények és a műszaki kooperációs tevékenységek dokumentációját is – széles körben hozzáférhető legyen a szervezeten belül, továbbá a tagállamok, nemzetközi szervezetek és más érdekeltek számára. Ez a kezdeti fázis várhatóan 1977-ben még részlegesen, 1978 végén pedig egészében működni fog. Idővel az ISU működése kiterjedhet az ESA más részlegeinek támogatására – amelyek feladatai gyakran tartalmaznak információs feladatokat is –, elsősorban információk rendszeres gyűjtése és terjesztése terén. Ahogy az ISU tevékenysége kiteljesedik, felhasználható lesz hasonló, nemzeti vagy regionális szintű tevékenységek támogatására is. Az

ISU későbbi fejlesztési fázisainak beindítása függ a kezdeti fázis sikerétől, a szükséges feltételek biztosításától, valamint a szolgáltatások iránti igények jellegének és mennyiségének megfelelő megismerésétől.

3. Az ESA különféle osztályainak ágazati tevékenysége szintén a működésükkel kapcsolatos információs tevékenységhez vezet. A Népesedési Osztály (Population Division) a Népesedési Információs Rendszer (Population Information System, POPINS) terveinek kidolgozásával és végrehajtásával foglalkozik. A Lakásügyi, Építési és Tervezési Központ (Centre for Housing, Building and Planning), amely aktívan részt vett a Habitat Konferencián, tudatában van annak, hogy a Konferencia nyomán minden bizonnyal kialakul az Emberi Települések Információs Rendszere (Human Settlements Information System). A Természeti Erőforrások, Energia és Szállítás Központja (Centre for Natural Resources, Energy and Transport), amely felelős a nyersanyagokkal és energiával kapcsolatos információk iránti, egyre növekvő igények kielégítéséért, azt tervezi, hogy tájékoztatási központjának tevékenységét kiterjeszti és különféle információs szolgáltatásokat nyújt nemzeti vagy nemzetközi testületek számára. Mindezek a tevékenységek várhatóan elősegítik a technológiák átadását az ESA szervezetén át kormányoknak és más szervezeteknek.

4. Az ISU új szervezeti egysége az ESA-nak, 1976-ban alakult meg; elsősorban arra törekszik, hogy tevékenységét beépítse nemzeti, regionális és nemzetközi közösségek információs tevékenységeinek szélesebb kereteibe, különösen pedig az UNESCO UNISIST programjába. Munkatervében szerepel az aktív kapcsolattartás és koordináció az információs rendszerek kiépítését célzó,

folyamatban levő kezdeményezésekkel (pl. az IAEA INIS nevű, a FAO AGRIS nevű, az ILO ISIS nevű és az UNESCO SPINES nevű rendszere). Átveszi továbbá az ESA tevékenységét több szervezet, köztük az ESA által is támogatott DEVSIS rendszerterve megvalósítási lehetőségeinek vizsgálatában, és hasonlóan aktív szerepet vállal a javasolt fejlesztési program további fejleményeiben.

5. Tervek szerint az ESA információs szolgálatának megalakítása szilárd információs kapacitás kiépítésére fog vezetni, amelyik alapul szolgálhat az ESA témakörébe vágó jelenlegi és jövőbeni, dokumentumokon alapuló információs rendszerek kiépítéséhez.

Regionális gazdasági bizottságok

6. Az Afrikai, Európai, Ázsiai és Csendes-óceáni, Latin-amerikai, valamint Nyugat-ázsiai Bizottságok szervezete és tevékenysége sok szempontból hasonló. A technológiákat érintő tevékenységeik közt foglalkoznak a mezőgazdasággal, az iparral, a természeti erőforrásokkal, a kereskedelemmel, a szállítással és a hírközléssel, továbbá kulturális változásokkal az ipari társadalmakban. Néhány Bizottság foglalkozik a tudományos és műszaki oktatási együttműködéssel is. Valamennyi Bizottság rendez szemináriumokat és konferenciákat – évente átlag 30–40-et –, amelyek zömmel műszaki és gazdasági fejlesztési kérdésekkel foglalkoznak, s tanulmányokat készítenek ezeken a területeken. Társadalmi, gazdasági, mezőgazdasági és ipari statisztikai adatokat gyűjtenek és terjesztenek. A regionális kommunikáció rendszerint a tagállamok minisztériumain, általában a külügyminisztériumokon keresztül folyik.

7. Az együttműködés más ENSZ szervezetekkel rendszeres gyakorlattá vált, különösen, ha létezik a gazdasági fejlesztést érintő közös érdeklődési terület. Egyes Bizottságok közös szervezeti egységeket tartanak fenn a FAO-val és az UNIDO-val. Két Bizottság egyben projekteket végrehajtó szervezet is, a többiek pedig latolgatják e szerep elvállalását, hiszen ez kifejezetten a technológiaátadást szolgálja.

B. Európai Gazdasági Bizottság (ECE)

Műszaki információ és technológiaátadás

8. Az ECE-t megalapítása óta használják a tagországok kormányai a régióon belüli műszaki együttműködést elősegítő mechanizmusként, elsősorban a nemzeti tapasztalatok és információk cseréjének eszközeként. A Bizott-

ság hatáskörének leírása kifejezetten felsorolja a fő feladatok közt műszaki kérdések vizsgálatát és tanulmányozását éppúgy, mint műszaki információk gyűjtését, értékelését és terjesztését. 1971-ig ezt a feladatot nagyjából a Bizottság ágazati szervei és maga a Bizottság látta el. A Bizottság 1971. áprilisi, 26. ülése óta az ECE-tagállamok közti szorosabb ágazatközi együttműködés kialakításával egy új szerv, az ECE Kormányok Tudományos és Műszaki Főtanácsadójának Testülete foglalkozik. A „tudományos és műszaki együttműködés” kifejezés a tevékenységek széles körét öleli fel, amelyek közül az alábbiak említhetők:

- a tudományos és műszaki politika fejleményeinek elemzése és áttekintése;
- műszaki előrejelzés és értékelés;
- technológiaátadás;
- kooperációs nemzetközi kutatások tanulmányozása és előmozdítása;
- tudományos és műszaki információk terjesztése.

9. Ez utóbbi tevékenység kapcsán emlékeztetünk arra, hogy a közelmúltban szemináriumot rendeztek a műszaki információ és az újítási szolgáltatások témakörében. E szeminárium nyomán született az a döntés, hogy a Tudományos és Műszaki Főtanácsadók Testülete rendszeresen tekintse át a nemzetközi együttműködés új fejleményeit és követelményeit, figyelembe véve a hasonló kérdésekkel foglalkozó más nemzetközi szervezetek tevékenységét is.

C. Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági és Szociális Bizottság (ESCAP)

10. Az ESCAP Titkárságának néhány fontosabb idevágó tevékenysége.

11. *Irányelvek készítése az ipari technológia fejlesztésére a régióban.* Az irányelveket egy három főnyi szakértői munkacsoport készítette. Az irányelvek javaslatokat tartalmaznak az ESCAP fejlődő országainak kormányai részére nemzeti iparpolitika és programok kialakítására, egyebek közt műszaki információs rendszerek kifejlesztésének céljából. Az információs rendszerek egyrészt a nemzeti kapacitások erősítésének szélesebb folyamatába illeszkednek bele, másrészt a felhasználók gyakorlati igényeinek kielégítését célzó ipari technológiák kidolgozására, adaptálására, beszerzésére és terjesztésére szolgálnak. Az irányelvek egyúttal példákat is tartalmaznak a tagországok kormányainak idevágó tevékenységére.

12. *Intézkedések regionális technológiaátadási központ (RCTT) létesítésére Indiában.* Hat főnyi szakértői csoport rendszertervet és részletes jelentést készített a javasolt központról. A jelentést elfogadták és a Bizottság 164 (XXXII) sz. határozata alapján megkezdték az

RCTT szervezését. Az RCTT létesítését támogatja az UNIDO, az UNCTAD és az ILO. Az RCTT rendeltetése az érdekelt tagállamok támogatása a nemzeti technológiai kapacitások kiépítésében meglévő műszaki intézmények és – ha kiépülnek – nemzeti technológiaátadási központok közötti kapcsolatok létesítésével. Egyúttal bemeneti csatornát biztosít majd a nemzetközi szervezetek számára a régióban folytatott tevékenységük fokozására és a technológiák regionális és világméretű kereskedelmének serkentésére. A központ fő funkciója az információáramlás, a technológiák értékelése és az adaptációs lehetőségek kialakításának előmozdítása.

13. Szakosított központok és hálózati rendszerek felállítása különféle ágazatokban:

a) *Délkelet-ázsiai Vas- és Acélintézet (South East Asia Iron and Steel Institute) felállítása*, amely az egyes országok kohászati tevékenységét összekapcsoló műszaki intézmény lesz, s amely publikációkkal és szemináriumokkal alapozná meg információk gyűjtését és terjesztését.

b) *Regionális mezőgazdasági gépészeti hálózat felállítása*. A vonatkozó tervdokumentum az UNIDO-val és a FAO-val együttműködésben készült és elfogadásra az UNDP-hez terjesztették elő. A hálózati központ várhatóan 1976 végétől már működik. A rendszer lényege, hogy lehetőségeket biztosít nemzeti kapacitások fejlesztésére az ázsiai körülményekre alkalmas mezőgazdasági gépek használata tekintetében, mégpedig az országok közti közvetlen műszaki információcseré és technológiaátadás révén. A terv a kisgazdaságok nagy tömegei megjavításának lesz eszköze.

c) *Javaslat regionális technológiai hálózat kialakítására a mezőgazdasági és rokoniparok területén*. A tervjavaslat egy 1975. évi kormányközi értekezlet és az Export Bizottság e témában készült ajánlásai alapján készült. A hangsúly információk gyűjtésén és terjesztésén van. A javaslatot támogatja a FAO és az UNIDO.

14. *Tanfolyamok, szemináriumok, munkacsoportok szervezése, közlönyök és folyóiratok stb. kiadása*.

a) Rendszeresen szerveznek nemzetközi tanfolyamot a vezetési tanácsadás és más témákban.

b) Nemzeti szemináriumot rendeztek Tokióban a tudomány és technika fejlesztésére vonatkozó információk terjesztése témakörében. Egy második szeminárium rendezését tervezik Indonéziában. A külföldi tőkebefektetések és az adóügyi igazgatás tárgykörében 1976 őszén szerveztek szemináriumot, amelynek nyomán szabadlappos gyűjteményt adnak ki beruházási szabályokról, beruházási politikáról és eljárásokról.

c) 1975-ben két munkacsoport-értekezletet rendeztek a biogáz technológiájának a fejlesztésben való alkalmazásairól, a harmadikat 1976 novemberében a Fidzsi szigeteken tartják.

d) A Bizottság publikációs programjának keretében jelenik meg a *The Asian Development News* (Ázsiai Fejlesztési Hírek) és a *Small Industry Bulletin* (Kisipari Közlöny).

e) Megjelenés előtt áll egy időszaki kiadvány a biogázzal. 1976-ban elkészül hat monográfia a technológiaátadással kapcsolatos kérdésekről.

f) Folyamatban van a régióban működő és technológiaátadással foglalkozó ipari kutatóintézetek címtárának kiadása.

g) A régió hat országáról készültek jelentések a technológiaátadás témakörében. Ezek a jelentések foglalkoznak többek közt a műszaki tájékoztatásnak a technológiaátadás folyamatával kapcsolatos kérdéseivel is.

D. Latin-amerikai Gazdasági Bizottság (ECLA)

Információs szolgáltatások

15. Az információs hálózatok fontosságának tudatában az ECLA a közelmúltban létrehozta a Latin-amerikai Gazdasági és Szociális Dokumentációs Központot (CLADES). Ennek feladata, hogy ENSZ szervezetekkel és nemzeti intézményekkel együttműködve rendszeresen gyűjtsön gazdasági, szociális és műszaki adatokat különféle szakterületekről (természeti erőforrások, népesség, közlekedés, gazdasági növekedés). Kormányzatok és kutatóintézetek számára forrástájékoztató és referenz szolgáltatásokat nyújt. A CLADES kiadványokat és bibliográfiai összeállításokat készített különféle témákról, mint pl. az infláció, marginalitás, társadalmi változások; szándékában áll technológiaátadási és információs tevékenységek támogatása, szoros kapcsolatban nemzeti központokkal, mint pl. az INTEC (Chile) és az INFOTEC (Mexikó). A Központot egyrészt kiinduló pontnak szánták, másrészt modellnek, amely a tényleges és a potenciális felhasználókat az importált technológiák tökéletesítésére és adaptálására ösztönzi, a hazai technológiai fejlesztést bátorítja, figyelemmel a nemzeti és regionális szintű társadalmi és gazdasági jellegzetességekre.

E. Afrikai Gazdasági Bizottság (ECA)

16. Az Addisz-Abeában tevékenykedő 300 munkatárs régebben arra összpontosította erőfeszítéseit, hogy demográfiai és gazdaságstatisztikai adatokat gyűjtsön és terjesszen a 47 tagállamban. A nyelvi és etnikai csoport-

tok hallatlan sokfélesége, továbbá a politikai korlátok miatt, fontos feladattá vált szubregionális együttműködések kialakítása a gazdasági tevékenység és a természeti erőforrások feltárása terén. Jelentős eredmény az Afrikai Fejlesztési Bank (African Development Bank) megszületése.

17. 1975-ben a hangsúly áttolódott technológiai tervek kölcsönös ismertetésére és ösztönzésére. Tervtanulmány készült egy kelet-afrikai bányászati fejlesztési központról, amely a legtöbb ásványi kincs (szén, vas, réz, kálisó stb.) bányászatával kapcsolatban minden szinten teljes szolgáltatást és oktatást biztosít. Nemrég alakult meg a Nemzeti Szabványosítási Intézetek Afrikai Szervezete (United African Organization of National Standardization Institutes). Természeti kincsekre vonatkozó adatokat gyűjtöttek, csaknem tucatnyi térképet készítettek és adtak ki afrikai ásványi lelőhelyekről, energiaforrásokról, közlekedésről, gazdasági tevékenységekről stb. A Női Osztály (Women's Section), más műszaki egységekkel együttműködve, kézikönyvet készít a falusi technológiákról, kisgazdasági közösségek számára. Az UNIDO-val közös Ipari Részleg keretében egy nagyobb munka eredményeként öt kötetben kiadták a világ fejlődő országaira vonatkozó ipari tervprojektek mutatószámait és összefoglalásait. A rendkívül széles körű tematika a repülőgépektől a cipőig, esernyőig, állatkertekig terjed.

18. A műszaki információk terjesztésének és cseréjének fontossága egyre növekszik. A Bizottság új, nyolcemeletes székházában, amelyet 1976 augusztusában vettek használatba, helyet kapott egy négyemeletes különálló könyvtárpépület is, amely szétszórt szobák rosszul szervezett halmazát hivatott felváltani. 1976 végén nagyobb konferenciákat szerveztek a vízügyek és az energetika területén. Egyéni információk kérdésekre választ adnak, de a jelenlegi működési szabályzat kereteiben nem nyújtanak szolgáltatásokat egyéni technológia-használók számára.

19. Tervtanulmány készül a régi és a kis kapacitású számítógépek közepes méretűvel való helyettesítésére, egy afrikai statisztikai adatbankkal kapcsolatban. Tanulmányozzák a Genfi Statisztikai Központtal való kapcsolat kialakítását. A számítógépet a könyvtár is használja majd keresésre és nyilvántartásra. Már a Végrehajtó Bizottság előtt vannak az első javaslatok egy afrikai technológiaátadási mintaközpont létesítéséről, amely egy műszaki könyvtár és egy ipari tanácsadó szolgálat köré szerveződnék és kapcsolódna más világméretű könyvtárakhoz és az ENSZ információs forrásaihoz.

20. Az ECA egyelőre nem projekteket végrehajtó szervezet, bár már született erre vonatkozó javaslat, ez azonban felsőszintű tárgyalásokat igényel az UNDP-vel.

F. Nyugat-ázsiai Gazdasági Bizottság (ECWA)

21. Az ECWA, amely csak a közelmúltban létesült, egyelőre nem épített ki semmiféle műszaki információs szolgálatot. Tervei közt szerepelnek az alábbi projektek, amelyek kapcsolódnak az információcseréhez és a technológiaátadáshoz:

a) *A tagállamok dokumentációs központja.* 1976 elején indult meg az előkészítő tevékenység a központ létrehozására, amely társadalmi-gazdasági tárgykörben működne (beleértve az erőforrásokat is). A központ várhatóan 1978 folyamán kezd működni.

b) *Tanulmányok és előzetes vizsgálatok* készültek a műszaki információt és a technológiaátadást érintő regionális együttműködésről, megvitatásukra 1976 vége felé kerül sor szakértői csoportok értekezletein. A javaslatok realizálására több lépcsőben, 1977 és 1981 közt kerülhet sor.

c) *Információs útmutatók, címtárak, kézikönyvek és információpolitikai irányelvek* kifejlesztése a régió földi és vízi erőforrásainak fejlesztésére és kihasználására szolgáló új technológiákról. A feladat végrehajtása 1976-tól 1979-ig tart.

d) *Mezőgazdasági technológiák adaptálása.* Az 1976–1979 évi programidőszakban készülnek tématanulmányok speciális mezőgazdasági technológiák adaptálásáról, vizsgálatok a kisgazdaságokban folytatható tömegtermelésről, továbbá információs tervek a felhasználható mezőgazdasági technológiákról.

e) *Technológiák megválasztása.* Válogatott alternatív technológiák hatásának értékelése a gazdasági fejlődésre és a technológiai előrejelzésre azzal a céllal, hogy a tagországok kormányai támogatást kapjanak a technológiák értékeléséhez, szabályozásához és megválasztásához szükséges gazdaságpolitika és eljárási rendszer kialakításához. A projekt 1978-ban indul és 1981-re fejeződik be.

II. AZ EGYESÜLT NEMZETEK FEJLESZTÉSI PROGRAMJA (UNDP)

22. Az UNDP legfontosabb szerepe az információcserében és a technológiák átadásában projektek támogatása, amelyeket általában más ENSZ szervezetek kiviteleznek. A műszaki kooperáció eszközeinek legjelentősebb forrásként az UNDP fontos szerepet játszik az ENSZ szervezetek rendszerében a fejlődő országok intézményrendszerének és szolgáltatásainak fejlesztéséhez szükséges támogatás biztosításában.

23. Az információs rendszerek terén az UNDP speciális rendszerek kialakításában játszik fontos szerepet.

Először is jelentős részt vállal a fejlesztési tevékenységek központi nyilvántartásának (CORE) kifejlesztésében és biztosítja a rendszer inputjának csaknem 90%-át.

24. Az UNDP képviselve van a DEVSIS Irányító Bizottságában.

25. A fejlődő országok műszaki együttműködési programjának keretében az UNDP információs rendszert hoz létre, amely fejlődő országokban működő és más fejlődő országok számára hozzáférhető szaktanácsadóról, oktatási lehetőségekről és kutatási szolgáltatásokról tájékoztat.

III. AZ EGYESÜLT NEMZETEK KÖRNYEZETI PROGRAMJA (UNEP)

26. Az ENSZ Emberi Környezeti Konferenciája^{1/} nyomatékosan hangsúlyozta a műszaki információcseré és annak a fejlesztésben játszott szerepe fontosságát. Az UNEP Igazgatótanácsa támogatja és elősegíti a tudományos, műszaki és jogi szakirodalomban, továbbá különféle kutatóintézetekben hozzáférhető környezetügyi információk gyűjtését, elemzését és terjesztését célzó hatékony eljárások kifejlesztését, különös tekintettel a fejlődő országok sajátos igényeire.^{2/} Az Igazgatótanács javasolta továbbá az információcseré és az információs együttműködés támogatását a kevés hulladékkal járó és a hulladékmentes technológiák terén.

A. Folyamatban lévő tevékenységek

27. Az UNEP műszaki információs rendszerekkel kapcsolatos tevékenységeit az alábbiakban foglaljuk össze:

1. Környezeti Információs Források Nemzetközi Forrástájékoztató Rendszere (IRS)

28. Az IRS olyan mechanizmusként jött létre, amely a környezeti információk felhasználóit a megfelelő információforrásokkal összekapcsolja. Minthogy csaknem lehetetlennek tűnik valamennyi környezeti információ

összegyűjtése egyetlen óriási adatbankban, továbbá egy ilyen gyűjtemény naprakészen tartása, a környezeti információs források címtárának elkészítése mellett döntöttek.

29. Az IRS lehetővé teszi a környezeti kérdésekkel foglalkozók számára, hogy választ kaphassanak felmerülő problémáikra, vagy hozzájuthassanak a válaszadáshoz segítséget nyújtó releváns, lényeges információforrások nevéhez és címéhez, bárhol is vannak. A legvalószínűbb forrásokat és adottságaikat olyan részletességgel írja le a rendszer, hogy a felhasználó kiválaszthassa az igényeinek leginkább megfelelő forrást vagy forrásokat.

30. Az IRS lényegében az információforrások meghatározásának és leírásának olyan – nemzetközileg szabványosított – módszerét adja, amely a környezettel kapcsolatos fogalmak szerinti keresést lehetővé teszi.

31. Az IRS nemzeti, regionális és ágazati központok hálózata révén működik. A központok mindegyike saját forrásokkal és felhasználókkal rendelkezik. Különös hangsúlyt helyez az IRS a fejlődő országok igényeire; speciális oktatási programokat és szemináriumokat szervez, amelyeken ismerteti az IRS funkcióit és mozgósítja a fejlődő országokban működő központokat.

32. Eddig mintegy 60 országban alakultak együttműködő központok. Az IRS Központ (amelynek munkanyelve az angol, francia, orosz és spanyol) számos forrást regisztrált. Az *International Directory of Sources* (Információforrások Nemzetközi Címtára) első kiadása 1976 második felében jelenik meg. Az UNEP környezetvédelmi szempontból megfelelő technológiákra vonatkozó programjai az IRS forrásai közt szerepelnek. Az e programokra vonatkozó információk az IRS, továbbá más ENSZ rendszerek, elsősorban a CORE révén jutnak el a tagállamokhoz, mindenekelőtt a fejlődő országokhoz.

33. Újabban az UNEP/IRS és az UNESCO/UNISIST közti együttműködés keretében tárgyalások folytak, amelyek a tudományos és műszaki információcseré nemzeti központjai, ill. a környezeti információs forrástájékoztató nemzeti központjai közötti nemzetközi és nemzeti kapcsolatok erősítését célozzák.

34. Felismerve a környezetet érintő jogszabályok iránti világméretű – különösen a fejlődő országokban jelentkező – érdeklődést, az IRS támogatja a Környezetügyi Jogi Információs Rendszert (ELIS). Hasonlóképpen támogatja az IRS a FAO *Current Legislation on Environment and Natural Resources* (Környezetre és természeti forrásokra vonatkozó jogszabályok) című katalógusát, abból a célból, hogy szolgáltatásait a fejlődő országok irányában bővítse. A FAO Vízügyi Tudományos és Halászati Információs Rendszerét (ASFIS) és az UNESCO/IOC szervezetközi Tengeri Környezeti Adat- és Információs (MEDI) forrástájékoztató rendszerét szintén támogatja az UNEP/IRS.

^{1/} Ld. a konferenciáról szóló jelentést tartalmazó ENSZ kiadványt (Sales No.: E. 73. II. A. 14.).

^{2/} Az ENSZ Közgyűlésének hivatalos jegyzőkönyvei, 28. ülészet, Supplement No. 25. (A/9025); ua., 29. ülészet, Supplement No. 25. (A/9625); ua., 30. ülészet, Supplement No. 25. (A/10025); jelentés az UNEP Igazgatótanácsának negyedik üléséről, Nairobi, 1976 (GC/61).

2. Mérgező Vegyszerek

Nemzetközi Nyilvántartása (IRPTC)

35. Az IRPTC végső célja, hogy releváns információkat nyújtson a környezetvédelemért felelősöknek és adatokat közöljön meghatározott vegyszerekkel kapcsolatos kockázat kiértékelésére (és alkalmanként előrejelzésére), mindezzel pedig lehetőséget nyújtson a vegyszerek környezeti kockázatának csökkentésére.

36. E cél érdekében az IRPTC részben központilag tárolt, részben az együttműködő adatbázisok és intézmények hálózatában hozzáférhető adatokra épül. Adatokat gyűjt mindazon vegyszerekről (beleértve az ipar által használt, előállított vagy hulladékként létrehozott vegyszereket is), amelyek várhatóan kihatnak a környezetre. Az adatok közt szerepelnek a vegyszerek előállítását vagy használatát szabályozó jogszabályok is.

37. Az IRPTC az információk forrásainak meghatározásához részben az IRS-re támaszkodik, ugyanakkor az IRS ágazati központjaként funkcionál a mérgező vegyszerek tekintetében. Várható, hogy az IRPTC nyilvántartásai két éven belül kiépülnek és az intézmény eléri teljes válaszadó kapacitását.

3. Nemzetközi Környezeti

Megfigyelő Rendszer (GEMS)

38. Ez a rendszer a tagállamok, az ENSZ szervezetek és az UNEP összehangolt erőfeszítései nyomán jött létre a környezeti változókra vonatkozó adatok rendszeres és megfelelő gyűjtése céljából. Feladata, hogy számszerű képet nyújtson a környezet állapotáról, a természeti vagy emberi eredetű világméretű, ill. regionális változásokról s ezzel a nemzeti vagy nemzetközi szintű környezetgazdálkodás egyik eszközét szolgálta. A GEMS gondoskodik az egyes mért adatok egységes módszerekkel történő feldolgozásáról és elemzéséről, és ilyen módon nem annyira a környezetgazdálkodáshoz szükséges alapadatokat, hanem információkat szolgáltat. A GEMS programban kiemelt tevékenységek: az egészségügyi helyzet mutatóinak megfigyelése (különös tekintettel a veszélyeztetett csoportokra), valamint a termőtalaj és más létfenntartási erőforrások (erdők, legelők, vadterületek, vízi ökológiai rendszerek) pusztulásának, gyengülésének és kimerülésének megfigyelése.

B. Tervezett tevékenységek

39. A fenti tevékenységek mellett sok mást is tervez az UNEP. Az egyik legfontosabb elgondolás az IOB/CORE rendszer kiegészítése környezeti adatokkal. A tervezetet az Adatokkal Foglalkozó Szervezetközi Munkacsoport (IATFD) vizsgálja.

40. Egy további projekt környezeti adatoknak nemzeti és/vagy szubregionális alapon való gyűjtésére, tárolására és keresésére, továbbá nemzeti szintű tervezésre és döntéshozatalra vonatkozó módszerek kifejlesztését tartalmazza. A kidolgozandó módszereket kísérleti projekteknél alkalmazzák környezeti adatbankok kialakítására fejlődő országokban, mégpedig már kezdettől fogva kompatibilis módon. Igen jelentős része a projektnek az oktatás: kézikönyveket és tankönyveket terveznek kiadni a környezeti adatok kezeléséről és feldolgozásáról. Kezdetben természeti és fizikai adatok (éghajlat, hidrológia, talajtan, növényzet stb.) kezelésére és összefüggéseikre összpontosítanak; ezek az adatok alkalmasak a társadalmi-gazdasági adatok kiegészítésére és ezzel vezetői tájékoztatásra, nemzeti fejlesztési tervek és fejlesztési politika kidolgozásához.

IV. AZ EGYESÜLT NEMZETEK KERESKEDELMI ÉS FEJLESZTÉSI KONFERENCIÁJA (UNCTAD)

41. Az UNCTAD tevékenységének egyik fő célja a fejlődő országok támogatása technológiai kapacitásuk erősítésében. Ennek figyelembevételével arra törekszik, hogy elősegítse együttműködésüket és biztosítsa, hogy hozzáférhessenek külföldi technológiákhoz tisztességes és ésszerű feltételek mellett. Az UNCTAD álláspontja szerint a műszaki információ fontos eleme a fejlődő országok műszaki kapacitása erősítésének és az országok közötti technológiaátadásnak. Ugyanakkor ki kell egészíteni – hatékonysága érdekében – a műszaki információk széles körű terjesztését az információk gyakorlati hasznosítását célzó konkrét intézkedésekkel, amelyeket a műszaki, gazdasági és szociális fejlesztési folyamat részének kell tekinteni.

42. A műszaki fejlesztést befolyásoló tényezők igen bonyolult kölcsönhatásainak pontosabb áttekintése végett elemző vizsgálatokat végeztek a technológiaátadásról különféle gazdasági fejlettségű és eltérő társadalmi-gazdasági rendszerű országokban. Az esettanulmányok Sri Lanka, Spanyolország, Magyarország, Chile és Etiópia esetében vizsgálják – több más fontos kérdés mellett – a műszaki információ szerepét a technológiaátadás folyamatában. Befejeződött egy másik jelentős vizsgálat a gyógyszeripari technológiaátadásról és ennek keretében a nemzeti, regionális és nemzetközi szintű információcseréről.

43. A technológiaátadás nemzetközi szabályzatának kialakítása, a nemzetközi szabadalmi rendszer revíziója, az ellenirányú technológiaátadás (az ún. brain-drain) vizsgálata, valamint nemzeti és ágazati esettanulmányok

mellett az UNCTAD egyre inkább folytat nemzeti és regionális tevékenységet: tanfolyamokat és szemináriumokat szervez, gazdaságpolitikai és jogi tanácsadást nyújt, támogatást ad a technológiaátadáshoz és a műszaki fejlesztéshez szükséges intézményrendszer kialakítására.

44. Amint arra a fejlődő országok technológiai kapacitásának növelése tárgyában hozott 87 (IV) sz. határozata utal, az UNCTAD elsőbbséget biztosít azon műszaki információk hozzáférhetősége és minősége javításának, amelyek a fejlődő országok számára szükségesek az igényeiknek megfelelő technológiák kiválasztásához. A fenti tevékenységek közül több, elsősorban a nemzeti és regionális jellegűek, érintik a műszaki információt.

A. Szakemberek képzése

45. Az UNCTAD által szervezett oktatási programok és szemináriumok tárgya (a) a fejlődő országok állami tisztviselőinek képzése, a technológiaátadás és a műszaki fejlesztés általános problémáinak megismertetése; (b) szakemberek képzése újonnan létesített intézmények, pl. technológiaátadási központok számára; (c) a résztvevők közötti tapasztalatcsere és információcsere előmozdítása. Az UNCTAD titkársága 1975-ben tanfolyamot rendezett angol nyelvű afrikai országok állami tisztviselői számára, 1976-ban az ázsiai régió országai számára. Hasonló tanfolyamot tervez 1977-ben a Karib-tengeri régióban. Tanfolyamokat és szemináriumokat terveznek más régiókban is.

B. Nemzeti és nemzetközi információs politika kialakítása

46. Az UNCTAD segíti a fejlődő országokat a nemzeti fejlesztési terveik integráns részét alkotó műszaki fejlesztési tervek kialakításában; a műszaki információk terjesztését és hasznosítását pedig a nemzeti műszaki fejlesztési tervek fontos részének tekinti.

47. Az UNCTAD folyamatosan vizsgálja, melyek a technológiaátadás és a műszaki fejlesztés legfontosabb akadályai és intézkedési javaslatokat dolgoz ki ezen akadályok kiküszöbölésére nemzeti, szubregionális, regionális vagy nemzetközi szinten. Foglalkozik mind az intézményrendszer, mind a gazdaságpolitika hiányosságaival; javaslataiban összefüggő és egységes módon tárgyalja a technológiaátadás és a műszaki fejlesztés különféle vonatkozásait (pl. technológiaátadási központok létrehozását). A fejlődő országokból származó érdeklődésre tanácsot nyújt – nemzeti és regionális szinten egyaránt – gazdaságpolitikai, tervezési és jogi intézkedések előkészítéséhez, megfogalmazásához és végrehajtásához (pl. a technológiaátadást, a külföldi beruházásokat, a

szabadalmi kérdéseket stb. érintő szerződések rendszeréhez), az intézményrendszer kialakításához, technológiaátadási projektek kidolgozásához, elbírálásához stb.

48. Az UNCTAD negyedik ülészakának 87 (IV) sz. határozata szerint létre kell hozni az UNCTAD keretében a Technológiaátadási Tanácsadó Szolgálatot (Advisory Service on Transfer of Technology), amelynek feladata műszaki és működési segítségnyújtás a fejlődő országok számára. Az UNCTAD különös figyelmet kíván fordítani a legkevésbé fejlett, a tengertől elzárt, ill. szigeteken elterülő fejlődő országok szükségleteire.

C. Nemzeti, regionális és nemzetközi infrastruktúrák fejlesztése

49. A fejlődő országok sajátos technológiaátadási követelményeinek meghatározására egy UNDP/UNCTAD helyzetfeltáró bizottság 23 országot látogatott meg és részletes javaslatokat tett az ezen országokban tapasztalt jelentősebb hiányosságok kiküszöbölésére (ld. UNCTAD/TT/3.). A legsürgetőbb követelmény a tapasztalatok szerint a megfelelő intézményrendszer kiépítése, amely azután megfelelő módon foglalkozhatnék a technológiaátadás főbb kérdéseivel. Minthogy a technológiaátadás intézményi feltételei szinte egyetlen fejlődő országban sem megfelelőek, az UNCTAD kereste a probléma legjobb megoldását. A megoldási javaslatokat a titkárságnak a technológiaátadási és műszaki fejlesztési központok kialakítását célzó munkájával összhangban fogalmazzák meg.

50. Az UNCTAD 1975 decemberében szakértői értekezletet hívott össze a technológiaátadási és műszaki-fejlesztési központok létesítése tárgyában. Az értekezlet megállapodott a nemzeti központok szerepében és feladataiban, a központok közti kapcsolatok szükségességében, továbbá abban, hogy vizsgálni kell a nemzetközi ágazati központok kialakítási lehetőségeit (ld. TD/B/595). A központok egyik fő feladata a fejlődő országok segítése az alternatív technológia-forrásokra vonatkozó információk beszerzésében és elemzésében (mind hazai, mind külföldi források alapján), valamint ezeknek a felhasználókhoz való eljuttatásában. Az ESCAP a közelmúltban határozta el regionális technológiaátadási központ létesítését Indiában és felkérte a Bizottság titkárát, hogy a regionális központ kialakításában működjön szorosan együtt többek közt az UNCTAD-dal is (ld. az ESCAP 164 (XXXII) sz. határozatát).

51. Az afrikai országok kereskedelmi minisztereinek negyedik konferenciája (1975, november), az afrikai iparügyi miniszterek harmadik konferenciája (1975, december) és az afrikai oktatási miniszterek konferenciája (1976. február) határozatot hozott afrikai technológiafej-

lesztési és -átadási központ létrehozásáról. Az UNCTAD negyedik ülészaka örömmel üdvözölte ezeket a határozatokat és kifejezte meggyőződését, hogy egy ilyen központnak jellegében és feladataiban szükségképpen multidiszciplinárisnak kell lennie, továbbá, hogy létrehozásához az afrikai kormányok és intézmények, valamint az ENSZ szervezetek összehangolt intézkedéseire van szükség. Felkérték az Afrikai Egységsszervezetet (Organization of African Unity, OAU) és az ECA-t, hogy hívja össze – az UNCTAD-dal, az UNIDO-val, az UNESCO-val és a WIPO-val együttműködésben – 1977-ben a meghatalmazott szakértők értekezletét a központ megalapítása végett. Az UNCTAD negyedik ülészakának álláspontja szerint az ENSZ illetékes szervezeteinek folyamatos segítséget kell nyújtaniok az afrikai központ felállításához és működéséhez.

52. Latin-amerikai ill. Karib-tengeri országok és ország-csoportok kezdeményezték műszaki információs központok és adatbankok felállítását. Az UNCTAD negyedik ülészaka üdvözölte ezt a kezdeményezést és javasolta, hogy ezek a központok fokozatosan alakuljanak át technológiaátadási és műszaki-fejlesztési központokká (ld. 87 (IV) sz. határozat).

53. A Technológiaátadási Bizottság első ülése és az UNCTAD negyedik ülészaka döntéseinek megfelelően az UNCTAD titkársága segítséget nyújt a fejlődő országoknak szubregionális, regionális és interregionális központok kialakításához az ezen országok számára különösen fontos, kiemelkedő jelentőségű ágazatokban (mezőgazdaság, mezőgazdasági iparok, bányászat, halászat, gyógyszeripar, műtrágyagyártás, kohászat, hírközlés, oktatás, egészségügy és lakásépítés). Ezeknek az ágazati központoknak egyik fő feladata a fenti speciális szakterületeken szükséges műszaki információk terjesztése.

V. AZ EGYESÜLT NEMZETEK IPARFEJLESZTÉSI SZERVEZETE (UNIDO)

A. Információs rendszerek és szolgáltatások eszközei

54. Elkészült a Thesaurus of Industrial Development Terms (Iparfejlesztési kifejezések teaurusza), amelyet időszakosan felújítanak. A teauruszt az IDCAS (Kairó) lefordította arab nyelvre; jelenleg készül angol-francia és francia-angol változata és spanyol nyelvű változatát is tervezik.

55. Az Industrial Development Abstracts referáló szolgáltatás számítógépes keresési lehetőséget biztosít az UNIDO dokumentumaiban. Ez az Ipari Információs Rendszer (Industrial Information System, INDIS) fő

része, amelyet a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet ISIS rendszere alapján terveztek és így azzal kompatibilis. Az *Industrial Inquiry Service* (Ipari Információs Szolgálat) iránt jelentősen megnövekedett az igény, elsősorban az e szolgáltatás adattárát bemutató egyik INDIS-füzet megjelenése nyomán.

56. A *Guides to Sources of Information* (Információforrások ismertetője) kiadványsorozat az információforrások jegyzékén kívül módszertani útmutatást és példákat is közöl, amelyek alapján fejlődő országok hasonló ismertetőket készíthetnek.

57. A *Portfolio of Metal-Transforming Technologies* (Vas- és fémfeldolgozó technológiák adattára) egy kiadványsorozat első számaként információkat közöl vas- és fémfeldolgozással kapcsolatos termékekről, gyártástechnológiáról, know-how beszerzésének forrásairól és feltételeiről.

58. Számos kézikönyv is elkészült, továbbiak előkészítés alatt állnak, így pl.: a kisüzemek információs szervei, audio-vizuális eljárások ipari alkalmazása, számítógépek megválasztása és alkalmazása ipari információk feldolgozására fejlődő országokban stb.

B. Információs szakemberek

59. Az UNIDO és az UNESCO/UNISIST évente rendez közös tanfolyamokat Moszkvában, a VINITI-ben, felváltva angol, francia és spanyol nyelvű országok információs szakemberei számára. A tanfolyamokat újabban eredményesen egészíti ki egy-egy rövid tanulmányút kisebb országokba (pl. Belgium), hangsúllyal a kisipar és a középipar információs és tanácsadó szolgáltatásaira.

60. Az UNIDO-nak a fejlődő országokban ipari információs szolgáltatások kialakítását célzó műszaki támogatási projektjai javarészt tartalmazzák szakemberek kiképzését hazájukban, vagy ösztöndíjak és külföldi tanfolyamok révén. Ösztöndíjakat és tanfolyamokat az UNIDO székhelyén vagy másutt a projektektől függetlenül is biztosítanak. Jelenleg a fejlődő országokban folytatandó, lehetőleg regionális jellegű képzés megszervezésével foglalkoznak.

C. Nemzeti és nemzetközi információs politika kialakításának előmozdítása

61. 1970-től 1976-ig több szemináriumot szerveztek kormánytisztviselők számára Teheránban, Limában, Addisz-Abeában, Rabatban és Singapore-Bandungban. A szemináriumokban ajánlások készültek a kormányok számára egyebek közt a tervhivatalok és minisztériumok információs igényeinek kielégítésére.

62. Az UNIDO más, hasonló célú nemzeti intézmények (pl. FID/II, Technonet, FID/CLA/II, IDCAS és WFEO) több regionális szemináriumát támogatta vagy vett azokon részt, főként azért, hogy a szolgáltatásra orientált információs politikája mellett érveljen.

63. Az UNIDO kihelyezett tanácsadói közvetlen tanácsadást vagy szakértői közreműködést nyújtanak ipari-információs projekteket vagy ezek elemeit is felölelő információpolitikai irányelvek kialakításához és intézményrendszer kidolgozásához.

64. Tanulmányok készülnek a jelenleg érvényesülő információs politikai irányelvek vizsgálatára és újabbak kialakítására, az UNIDO-ban újonnan létrehozott Nemzetközi Ipari Tanulmányi Központ (International Centre for Industrial Studies, ICIS) keretében.

D. Nemzeti, regionális és nemzetközi információs infrastruktúrák

65. Új nemzeti és regionális információs központok, szolgáltatások és rendszerek létrehozása, a meglévők továbbfejlesztése fejlődő országokban. Az ICIS 1976–1977. évi munkaterve kiterjed egyebek mellett az ipari és műszaki információval, valamint a technológiaátadással és műszaki fejlesztéssel kapcsolatos tevékenységekre is. Az ICIS a következő osztályokra tagolódik: általános és elvi vizsgálatok; regionális és országos vizsgálatok; ágazati vizsgálatok; technológiaátadás és műszaki fejlesztés; ipari információ. Az UNIDO együttműködik regionális és nemzeti információs szolgáltatásokkal és központokkal, támogatja tevékenységüket, ezzel növeli kapacitásukat, erősíti funkcióikat és hozzájárul az információs igények helyi elemzéséhez és feldolgozásához.

66. Ipari Információs Központja (Industrial Information Clearing-house) révén az UNIDO közvetlenül nyújt aktív és passzív információs szolgáltatásokat fejlődő országoknak. Legrégebbiek az Ipari Információs Szolgálat szolgáltatásai, amely saját adattára, az UNIDO szakemberei, vagy kiterjedt levelezői hálózata révén ad ingyenes választ felmerülő kérdésekre. Az UNIDO központjának munkatársait ellátó kézi szelektív információterjesztési rendszert kiterjesztették a kihelyezett munkatársakra, s a jövőben felajánlják nemzeti és regionális információs szolgálatok részére is.

67. Az Ipari Információs Központ harmadik összetevője a Berendezések Megfelelő Megválasztása szolgálat (Appropriate Choice of Equipment, ACE). Rendeltetése az ipari berendezések és technológiák kiválasztásához szükséges információs bázis megjavítása. Az ipari berendezésekre és technológiákra vonatkozó forrástájékoztató szolgálat az igénylőt a legmegfelelőbb információs for-

rás(ok)hoz irányítja. Jelenleg folyik kiterjesztése a beszerzési forrásokra, mind gépek, mind szakértelem tekintetében. Ipari profilok és gyártási útmutatók készülnek azzal a céllal, hogy a gazdasági tervezők és a beruházók megismerhessék a tevékenységükhöz szükséges tényezőket és megfontolásokat. Végezetül az ACE gondoz kurrens kiadványokat is, így a félévenként megjelenő eseménynaptárt (vásárok, konferenciák, kiállítások), hogy ezzel is elősegítse a berendezésekre és technológiákra vonatkozó információk beszerzését közvetlenül a forrástól. Ide tartozik továbbá az ACE legsikeresebb szolgáltatása az Information Service on Equipment and Technologies from Developing Countries, amely fejlődő országokban gyártott berendezésekről és kifejlesztett technológiákról tájékoztat egyelőre sokszorosított kiadványsorozatokban (fejlődő országokban gyártott ipari berendezések; fejlődő országokban kifejlesztett technológiák; hulladékhasznosító technológiák; összehasonlítható berendezések és technológiák), valamint az UNIDO Newsletter hasábjain, az új *Inter-links* rovatban.

68. Az Ipari Információs Központ utolsó eleme – igen lényeges publikációs programja mellett – szakértőknek és tanácsadóknak számítógéppel nyilvántartott, folyamatosan felújított és bővített jegyzéke.

69. A legújabb tevékenység a Limai Deklaráció és az ENSZ Közgyűlésének ezt követő megbízása nyomán indult meg: a feladat egy ipari és technológiai információs bank kialakítása a műszaki információs hálózat egyik összetevőjeként. 1976-ban elkészült egy tervtanulmány a felhasználókról, a felhasználói igényekről, továbbá a fejlődő és a fejlett országok input-forrásairól. A Közgyűlés által kért jelentés 1976 augusztusára elkészült. 1977-re kísérleti jelleggel megszervezik az információs bank működését.

VI. INFORMÁCIÓS RENDSZEREK SZERVEZETKÖZI IGAZGATÓTANÁCSA (IOB)

70. Hatásköre szerint az IOB „az Adminisztratív Koordinációs Bizottság (Administrative Committee on Co-ordination, ACC) irányítása alatt koordinálja az ENSZ rendszerén belüli közös vagy kompatibilis információs rendszerek fejlesztését, elsősorban a gazdasági és társadalmi fejlesztés segítése érdekében, és tanácsot ad az ACC-nek az ilyen rendszerekkel kapcsolatos mindenféle kérdésben.”

71. Az IOB munkaprogramjából két projekt kapcsolódhat a műszaki információs hálózat kialakításához.

A. Társadalmi-Gazdasági Fejlesztési Tevékenységek Központi Nyilvántartása (CORE)

72. Mivel az ENSZ szervezetek vezetőinek és programjaik tervezőinek nem állnak rendelkezésére kompatibilis információk, amelyek speciális feladataik elvégzéséhez szükségesek, az IOB megszervezte a CORE-projektet, vagyis az ENSZ szervezetek társadalmi-gazdasági fejlesztési tevékenységei központi nyilvántartását (Common Register, CORE).

73. A tevékenységi profiloknak közös módszerrel, minden szervezetben egyöntetűen történő rendszeres nyilvántartása arra szolgál, hogy létrehozzák az ENSZ korábbi és jelenlegi fejlesztési tevékenységeinek adattárát, amely azután felhasználható jelentések és összesítések készítéséhez, továbbá eseti kérdések megválaszolásához. A nyilvántartások a következőkben segíthetik a szervezeteket:

- tervezési munkájuk javítása a korábbi és jelenlegi tapasztalatok alapján;
- fejlesztési projektek végrehajtása és a teljesítésre vonatkozó értékelő jelentések készítése;
- a projektekről készülő jelentéseik dokumentálása.

74. A nyilvántartások alapjai lehetnek az ENSZ fejlesztési tevékenységére vonatkozó megalapozott információknak, amelyek kormányközi döntésekhez szükségesek. A CORE rendszer egyelőre csak kísérleti jellegű; korlátozott működését 1977-re tervezik megindítani.

B. Információs rendszerek áttekintése

75. Az IOB a közelmúltban megkezdte az ENSZ keretében működő információs rendszerek fejlesztésének áttekintését, elsősorban koordináló tevékenységének megerősítése végett. Az első tapasztalatok megvitatása során négy szempontot határoztak meg a munka folytatásához, amelynek eredménye az információs rendszerek nyilvántartása lesz:

- szervezetközi információs rendszerek;
- információs rendszerek, amelyekben több szervezet érdekelt;
- adatok cseréje;
- programcsomagok cseréje.

VII. NEMZETKÖZI MUNKAÜGYI SZERVEZET (ILO)

A. Információkereső rendszerek, szolgáltatások és számítógépi programok

76. Az elmúlt 10 év alatt az ILO kifejlesztette az ISIS néven ismert számítógépes könyvtári és információs rendszerét saját könyvtára, a Nemzetközi Munkavédelmi és Egészségügyi Információs Központ (International Occupational Safety and Health Information Centre, CIS) és az UNIDO által feldolgozott dokumentumok referátumainak tárolására és keresésére. Az UNIDO *Industrial Development Abstracts* c. referáló lapját az ILO géppel olvasható formába írja át és tárolja. A nyilvántartásokból terminálok révén naponta több tucat irodalomkutatást végeznek. Az igények mintegy 50%-a a tagállamokból jelentkezik. Emellett szelektív információterjesztést végeznek és alkalmazzák a rendszert mikrofilm-lap-katalógusok és különféle jegyzékek COM rendszerrel történő előállítására is. Speciális programokkal, fényszedéssel nagyon színvonalas kiadványok készülnek. A CIS Abstracts fényszedéssel készül angol és francia változatban. E referátumok felölelik a munkavédelmi technikát, a foglalkozási betegségek gyógyítását, továbbá a patológia, fiziológia és pszichológia, a munkafeltételek, az oktatás és képzés, a toxikológia, a kémia, a fizika, a sugárvédelem, munkavédelmi felszerelések stb. kérdéseit, amelyek a munkavédelem és munkaegészségügy széles területéhez kapcsolódnak. Az ISIS software, amelyet az ILO a fenti célokra fejlesztett ki, világszerte felkeltette a figyelmet, és már jelenleg is négy földrészen tucatnyinál több országban ötvennél több intézmény alkalmazza, köztük sok természettudományi és műszaki intézmény. A következő két éves időszakban az ISIS software-t számos fejlődő országban is bevezetik, más ENSZ szervezetekkel együttműködve.

77. Az ILO egyike volt a DEVSIS tanulmány támogatóinak. A tervtanulmányt kidolgozó munkacsoport az ILO-ban tevékenykedett. A DEVSIS jelentés 1976 májusában jelent meg angolul, a francia és a spanyol nyelvű változat a közeljövőben várható.

B. A technológiaátadással kapcsolatos programok

78. A Főigazgató az 1976. június 4–17. közt Genfben rendezett Foglalkoztatási Világkonferencia számára készített jelentésében Technológiai Tanácsadó Csoport és Nemzetközi Technológiai Részleg létrehozását javasolta. A Csoport annak lehetőségét vizsgálná, hogyan lehetne bővebb anyagi forrásokat biztosítani a kutatás és a fejlesztés számára technológiáknak a fejlődő országok

körülményeihez való adaptálásához. A Nemzetközi Technológiai Részleg egyik fő feladata volna a technológiai változatokra vonatkozó információk terjesztését gátló akadályok leküzdése.^{1/} A Foglalkoztatási Világprogram Technológiai Programja keretében a mezőgazdaságban, iparban és építőiparban alkalmazható alternatív technológiák gazdasági, társadalmi és műszaki értékelését vizsgálják. Műszaki jelentéseket készítenek a Világbankkal közösen az építőipar alternatív technológiáinak nyilvántartásáról a fejlődő országok számára. Hasonló közös jelentések kidolgozását javasolták az UNIDO-nak egyes iparágakról, pl. a cipőiparról. 1976-ban világméretű adattár készül az irányítás és a kisvállalatok fejlesztése témaköréhez kapcsolódó intézményekről és információforrásokról, köztük számos forrásról, amely műszaki információ terjesztésére hivatott.

C. Információs szakemberek képzése

79. Az ILO-nak a vezetőképzésre és a kisvállalatok fejlesztésére vonatkozó programjai megismertetik a fejlődő országok vezetőit és kisvállalati irányítóit az általános vezetőképzés részeként a műszaki információk döntésekhez való felhasználásával. A számítástechnikai szakemberek képzésével kapcsolatban az ILO hangsúlyozza információs feldolgozási és rendszertervezői szerepüket. Az ILO célja továbbá információk terjesztése számítástechnikai berendezések értékeléséhez és kiválasztásához (hardware és software kiválasztása, rendszerek értékelése stb.). 1975-ben az ILO torinói kihelyezett központjában szemináriumot rendeztek fejlődő országokbeli vezetők, mérnökök és technikusok részére, akik a feldolgozó iparban, az útpépítésben, illetve a magasépítésben dolgoznak. Az UNIDO-val és az ESCAP-pal együttműködve Bangkokban, 1975 novemberében értekezletet rendeztek a technológiák adaptálásáról a fejlődő országok sajátos piaci feltételei mellett. Ez az értekezlet egyebek között megvitatta az intézményi és nem-intézményi információs rendszerek, továbbá a technológiaátadási mechanizmusok kérdéseit.^{2/} Hasonló értekezletet készítenek elő Afrika és Latin-Amerika számára 1977-re, illetve 1978-ra.

1/ A javaslat részleteit ld. *Employment, Growth and Basis Needs – A One-World Problem*, Director-General's report to the Tripartite World Conference on Employment, Income Distribution, and Social Progress and the International Division of Labour, ILO, Genf, 1976. p. 150–154.

2/ Ld. *Policies and programmes of action to encourage the use of technologies appropriate to Asian conditions and priority needs*, report of the ILO Technical Meeting on Adaptation of Technology, p. 11–16. (ILO/TMAT/75/R. 2.).

D. Nemzeti és nemzetközi információs politika kialakításának előmozdítása

80. A következő 4–5 évre műszaki együttműködési projekteket irányoznak elő a fejlődő országok számára az információcseré és a technológiák kiválasztása értékelésének fejlesztésére. A projekteknél szerepelnek technológiai tanácsadó részlegek, amelyek makro-ökonómiai és ágazati szinten foglalkoznak az alternatív technológiák értékelésével. A fejlődő országokban alakuló sok ilyen technológiai tanácsadó részleg együttesen egy műszaki információs hálózat alapját alkotja vagy alkothatja. Ez a hálózat azonban a kisipari és a falusi felhasználók számára megfelelő technológiákra specializálódik; e réteg szükségletei különösen nagyok, elsősorban az alapvető technológiákban és fejlesztési stratégiában.

VIII. AZ EGYESÜLT NEMZETEK ÉLELMEZÉSI ÉS MEZŐGAZDASÁGI SZERVEZETE (FAO)

81. A FAO hatáskörébe tartozó emberi tevékenységi területek – mezőgazdaság, erdészet, halászat, élelmezés, falusi fejlesztés stb. – részben közvetlenül alkalmaznak bizonyos technológiákat, részben inputjuk révén függenek bizonyos technológiáktól, részben pedig olyan termékeket állítanak elő, amelyeket valamilyen technológiával dolgoznak fel. A FAO tudományos és műszaki információs tevékenysége – különösen a legújabb helyzet és a tervek szerint – ennél fogva közvetlenül kihat a technológiaátadás javítására, különösen a fejlődő országok érdekeinek megfelelően.

82. Az IOB részleteket közöl^{3/} a FAO által támogatott – működő vagy tervezett – információs rendszerek némelyikéről, amelyek technológiai szempontból közvetlenül releváns adatokat is szolgáltatnak. A szemle kitér pl. a FAO saját dokumentációs rendszerére (FAODOC), a Vízügyi Tudományos és Halászati Információs Rendszerre (Acquatic Science and Fisheries Information System, ASFIS), a Nemzetközi Mezőgazdasági Tudományos és Műszaki Információs Rendszerre (International Information System for the Agricultural Sciences and Technology, AGRIS), a Kurrens Mezőgazdasági Kutatások Információs Rendszerére (Current Agricultural Research Information System, CARIS), továbbá számos FAO adatbankra, amelyek potenciálisan fontosak lehetnek a technológia szempontjából. Ezek és más – az IOB szemléjében nem szereplő – adatbankok tárgya az

3/ IOB/VIII/W. P. 2 sz. dokumentum

élelmiszerek és takarmányok fertőződése, az élelmiszerek és takarmányok összetétele, talajtan, halászat, műtrágya, genetikai erőforrások, földhasználat, kisgazdaságok irányítása, agrometeorológia, legelőgazdálkodás, erdőgazdálkodás stb.

83. Míg az adatbankok többsége valamely tagállamból származó adatokra épül, addig a FAO több információs rendszere (AGRIS, ASFIS, CARIS) nemzetközi kooperációs információs rendszerként alakult ki: az input és az output országok (ritkábban szakosított intézmények) szerint decentralizált, a feldolgozás pedig centralizált. A kooperációs rendszerek, amelyekben az alapvető tevékenységek az információk előállításához és felhasználóihoz közel folynak, koordináló szervezet létét feltételezik, amelyik a résztvevő országokkal együttműködve tervez és tölt be olyan alapvető funkciókat, mint az információs módszerek és eszközök fejlesztése, információs szakemberek képzése, a nemzeti és nemzetközi információs politika kialakításának előmozdítása a mezőgazdaságban és a rokon területeken, továbbá a nemzeti, regionális és nemzetközi infrastruktúra és hálózatok fejlesztésének támogatása.

84. E funkciók többségét tekintve a FAO szoros együttműködésre törekszik más ENSZ szervezetekkel, az így kialakult információs rendszereket pedig az UNISIST alapelvei és irányelvei ágazati (mezőgazdasági) alkalmazásának tekinti.

A. Információs rendszerek és szolgáltatások módszereinek és eszközeinek fejlesztése

85. A módszerek és eszközök fejlesztése alapvető tevékenysége a FAODOC, AGRIS, CARIS, ASFIS stb. rendszereknek, amelyek az UNISIST ajánlásaira és más nemzetközi szabványokra támaszkodnak és sok esetben más ENSZ szervezetek információs rendszereinek munkaeszközeit veszik át vagy adaptálják. Így pl. az AGRIS egyrészt szorosan együttműködött az IAEA INIS rendszerével információkezelési és feldolgozási szabályainak és a gépi software kialakításának során, másrészt követte az UNISIST szabványait. A CARIS ugyancsak más kutatási információs rendszerek nyomán alakította ki szabályait, a software-t pedig (amely egyébként az ILO ISIS rendszeréből származik) az UNESCO DARE és ISORID információs rendszereivel együttműködve fejlesztették ki. A FAODOC az ILO-val, az UNESCO-val, az UNIDO-val stb. együttműködve dolgozott ki szabályokat és tárgyszójegyzékeket. Az utóbbiak jórészt az OECD irányításával készültek: így keletkezett az ún. Macrothesaurus, ez az ISIS software-rel együtt (amelyet interface kapcsol az AGRIS/INIS software-hez) a FAO műszaki támogatási projektjeinek indexelésére szolgál.

86. Ezt a folyamatos tevékenységet az UNISIST ajánlásai irányítják – amelyekhez a FAO viszont alkalmanként hozzá is járul. A FAO célja olyan közös módszerek kialakítása valamennyi ország számára, amelyek a lehetőség határain belül kompatibilisek más ENSZ szervezetek hasonló módszereivel.

B. Információs szakemberek képzése

87. A FAO információs területre eső műszaki támogatási projektjeinek szerves összetevője a szakértők vagy tanácsadók révén történő oktatás a projekt helyén, a FAO székhelyén, vagy máshol, esetleg más ENSZ szervezetek segítségével. Az AGRIS a levelező oktatás vagy a FAO székhelyén folytatott egyéni oktatás mellett csoportos szaktanfolyamokat is szervezett, a legtöbb esetben az IAEA/INIS-szel együttműködve és az IDRC támogatásával. A jelenleg tanulmányozott háromoldalú (UNISIST/INIS/AGRIS) együttműködés során kézikönyvek és módszertani segédletek kidolgozását tervezik. A CARIS a fejlődő országokban létesülő projektokat és tanácsadói kiküldetéseket, később pedig a regionális és nemzeti CARIS központokat kívánja oktatási célokra felhasználni. Érdekes fejlemény a szakembercsere útján történő oktatás olyan fejlődő országokban, ahol projektek végrehajtása folyt vagy folyik. A jövőben foglalkozni majd nemzeti szinten és a mezőgazdasági dokumentációs központok révén a felhasználók oktatásával.

C. Nemzeti és nemzetközi információs politika kialakítása

88. Ez a tevékenység természeténél fogva ágazati jellegű, vagyis a mezőgazdasági információs politikával kapcsolatos. A nemzeti információs politika befolyásolható egyrészt a projektek megfogalmazásával és végrehajtásával, másrészt AGRIS és CARIS összekötő irodák (liaison offices) felállításával. Amennyire lehetséges, nemzeti szinten két cél elérésére törekednek: a) a mezőgazdasági információval kapcsolatos tevékenységek (dokumentációs központ, AGRIS és CARIS központok, FAO letéti könyvtár stb.) lehetőleg egyetlen intézményben összpontosuljanak vagy koordináltan folyjanak; b) ezek a tevékenységek kapcsolódjanak más ENSZ szervezetek nemzeti központjaihoz (INIS központok, UNISIST központok, UNESCO projektek). A nemzetközi információs politikát befolyásolja – és néhány esetben meg is határozza – nemzetközi kooperációs információs rendszerek és irányító bizottságaik (AGRIS, CARIS, ASFIS) létrehozása. Ezek áttételesen a nemzeti információs politikára is hatnak. Mind az AGRIS, mind a CARIS esetében a nemzeti információs politikát befolyásolják regionális ország-csoportok, amelyek regionális informá-

ciós rendszerek fejlesztését (az AGRINTER Latin-Amerikában, az EURAGRIS az Európai Gazdasági Közösségben (EEC), az AIBA Délkelet-Ázsiában stb.) az AGRIS/CARIS fejlesztésével összehangolták és amelyekben egyébként input/output központként szerepet játszanak.

D. Nemzeti, regionális és nemzetközi infrastruktúrák fejlesztése, beleértve az információs források szervezését

89. A FAO információs tevékenységének javarésze kooperációs jellegű (AGRIS, CARIS, ASFIS, AGLINET [Mezőgazdasági Könyvtárak Hálózata] stb.) Ezek a rendszerek a koncepciójukban összekapcsolják feladatuk, az információátadás végrehajtását a hálózat ehhez szükséges elemeinek erősítésével vagy fejlesztésével.

90. A nemzeti, ill. regionális mezőgazdasági dokumentációs központok létrehozásához nyújtott műszaki támogatás eddig 23 országra terjedt ki, s a tervek szerint a közeli jövőben további 15 országot érint. Ezekben az országokban csaknem kivétel nélkül vannak input/output központok az AGRIS/CARIS rendszerekhez. Az AGRIS-ban jelenleg csaknem 70 ország vesz részt, vagy közvetlenül, vagy pedig regionális szervezet útján. Sok országban, ill. régióban az AGRIS-hoz való csatlakozás új nemzeti, ill. regionális intézmények létesítését vagy a meglévő szolgáltatások koordinálását motiválta. Eddig 85 ország jelölt ki CARIS összekötő központot és alakította ki a kutatási információk gyűjtésének mechanizmusát. Az AGLINET-ben 16 nagy országos vagy regionális könyvtár vesz részt. Az ASFIS és az AGRIS második szintjének (szakosított információs szolgálatok hálózatai) célja jobb és változatosabb szolgáltatások biztosítása szakosított információs központok koordinálásával és együttműködésük szervezésével. Ez a tevékenység a központok munkájának javulására vezethet, mégpedig a közös célok és módszerek átvétele, a munka és az erőforrások megosztása, a felelőségek helyes elosztása eredményeként. Az AGRIS-FORESTRY és az AGRIS-TROPICAL két további, kifejlesztés alatt álló rendszer. Más FAO adatbázisok hasonlóképpen a nemzeti vagy helyi információs források fejlődésén alapulnak és ennél fogva befolyásolják is azokat.

91. A FAO több esetben hajtott végre és tervez projekteket közösen az UNESCO-val, bilaterális alapon vagy más intézményekkel, mint pl. az IDRC. Az ILO-val együttműködik a számítógépi software területén, az IAEA-val pedig az AGRIS és az UNESCO-val a CARIS esetében. Ezek a megoldások hatnak a nemzeti és regionális infrastruktúrák fejlődésére és példaként szolgálhatnak hasonló együttműködési megállapodásokhoz műszaki információs hálózatok számára.

IX. AZ EGYESÜLT NEMZETEK NEVELÉSÜGYI, TUDOMÁNYOS ÉS KULTURÁLIS SZERVEZETE (UNESCO)

A. Kormányközi program a tudományos és műszaki információs együttműködésre (UNISIST)^{1/}

1. Az UNISIST program jellege (célok és tartalom)

92. Az UNISIST elnevezésű hosszú lejáratú kormányközi program az UNESCO és az ICSU közös tervtanulmányára épül és egy világméretű információs rendszer kiépítését célozza. A programot az UNESCO 1972. évi közgyűlése hagyta jóvá és az 1973. január 1-ével megindult. Tekintetbe véve a tudományos és műszaki információk^{2/} átadását biztosító koordinált és hosszú lejáratú nemzetközi tevékenység iránti nyomós igényeket a gazdasági és társadalmi fejlődés érdekében, a Közgyűlés a következő célokat tűzte az UNISIST elé:

- a) a kormányok, nemzetközi szervezetek és működő információs szolgáltatások közti munkamegosztás és kooperációs megállapodások irányába mutató irányzatok előmozdítása és koordinálása;
- b) iránymutató és katalitikus szerep betöltése a tudományos és műszaki információ területén szükséges fejlesztésben;
- c) a publikált információkhoz való hozzáférés megkönnyítése tudósok és mérnökök számára;
- d) a fejlődő országok támogatása tudományos és műszaki információs igényeik kielégítésében;
- e) az információs rendszerek és szolgáltatások önkéntes együttműködésén alapuló, rugalmas, világméretű hálózatának létrehozásához szükséges intézkedések kidolgozása.

93. Bár a program céljai hangsúlyozzák a tudomány és technika terén szükséges intézkedések prioritását, a tervek szerint az UNISIST keretében végső soron bármilyen racionális információtípus átadása belefér, nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt.

94. Az UNISIST Programot az UNESCO főigazgatójának irányítása alatt, a Közgyűlésen elfogadott tervek szerint hajtják végre. Az UNISIST Kormányközi Irányító Bizottsága felelős a Közgyűlés megbízása alapján az UNISIST Program tervezésének és végrehajtásának felügyeletéért és a program-tevékenység értékeléséért.

^{1/} Az UNESCO 19. Közgyűlése 1976-ban, Nairobiban határozatot hozott az UNESCO egységes információs programjának kialakítására. Ennek a programnak szerves részévé válik az UNISIST program, amelynek itt következő ismertetése összhangban áll az említett közgyűlési határozattal. (Szerk. megj.)

^{2/} Az UNESCO-ICSU tervtanulmány definíciója szerint „a tudomány előrehaladásához alapvető, alkalmazott és technológiai szintű információk”.

2. Jelenlegi és tervezett tevékenységek az UNISIST keretében

95. Ezek a tevékenységek a következőképpen vázolhatók fel:

a) Információs rendszerek és szolgáltatások munkaeszközeinek fejlesztése

(i) *Az információs szolgáltatások világméretű nyilvántartásának kialakítása* országok, régiók, ill. szakterületek tudományos és műszaki erőforrásainak folyamatos regisztrálásával, elősegítve majdani kapcsolódásukat egy világméretű forrástájékoztató hálózathoz.

Elkészült a *World Machine-Readable Inventory of Abstracting and Indexing Services* (Referáló és indexelő szolgáltatások géppel olvasható világméretű nyilvántartása), amely a hozzáférhető szakosított szolgáltatásokról és kiadványokról ad információkat különféle ismérvek szerint (tárgy, ország, nyelv).

Készül az adatközpontok világméretű adattára, az információelemző központok címtára, a folyó kutatásokat nyilvántartó információs rendszerek és szolgáltatások címtára.

(ii) *Periodikus kiadványok világméretű nyilvántartásának kialakítása* a Nemzetközi Folyóiratnyilvántartási Rendszer (ISDS) révén. A rendszer nemzetközi központját Párizsban létesítették, 30 nemzeti és 8 regionális ISDS-központ koordinálására. A *Guidelines for ISDS* (ISDS irányelvek) megjelent angolul és franciául. Készül egy géppel olvasható adatbázis a 30 ezernél több – főként természettudományos és műszaki – periodikát feldolgozó nyilvántartásból, amelyben minden periodikát az ISO által kidolgozott Nemzetközi Szabványos Folyóiratszám (ISSN) jellemez.

(iii) *Egységes szabványok kidolgozása a bibliográfiai leírás valamennyi összetevőjére*, továbbá ezek géppel olvasható formára történő átírása, mint a bibliográfiai adatok nemzetközi cseréjének alapfeltétele.

Négy nyelven megjelent az *UNISIST Reference Manual for Machine-Readable Bibliographic Descriptions* (UNISIST kézikönyv a géppel olvasható bibliográfiai leíráshoz), amelyet rendszeresen felülvizsgálunk. Elkészült továbbá: a *Guidelines for the Preparation of Titles for Scientific and Technical Reports and Articles* (Irányelvek tudományos és műszaki cikkek és jelentések címének megadására); *Guidelines for the Determination of Intellectual-Level Codes for Bibliographic Records* (Irányelvek bibliográfiai leírások tartalmi szintű kódjainak meghatározására); *Guidelines for the Coded Bibliographic Strip for Serial Publications* (Irányelvek periodikus kiadványok kódolt bibliográfiai címszalagjára); *Format Incompatibility and Exchange of Bibliographic Information: A Comparative Study* (A formátum inkompatibilitása és a bibliográfiai információk cseréje: összehasonlító tanulmány).

A folytatásokban megjelenő *UNISIST Manual for Information-Handling Procedures* (UNISIST információkezelési kézikönyv) az információk kezelésével kapcsolatos szabályokat, szabványokat és irányelveket foglalja össze. A bibliográfiai leírás mellett a kézikönyv foglalkozik (ld. (iv)–(vi)) terminológiával (beleértve a referálást és indexelést is), különféle dokumentumtípusok alaki követelményeivel, dokumentációs reprográfiával és gépi feldolgozással. Célja olyan UNISIST ajánlások (szabványok) közlése, amelyek biztosíthatják információs rendszerek nagyfokú kompatibilitását.

(iv) *A tudományos és műszaki terminológia szabványosítása eszközeinek tökéletesítése (tezauruszok és indexelés is).*

Nemzetközi központ alakult az IINTE keretében, Varsóban a nem-angol nyelvű tezauruszokra és Bécsben (INFOTERM) a terminológiára. Elkészült a *Guidelines for the Establishment and Development of (a) Monolingual and (b) Multilingual Thesauri* (Irányelvek egy-nyelvű és többnyelvű tezauruszok szerkesztésére és fejlesztésére), hogy megkönnyítsék a manuálisan vagy számítógéppel készíthető tezauruszok szabványos módszerekkel való szerkesztését. Készült egy átfogó osztályozási rendszer (Broad System of Ordering), amely kapcsolódást létesített különféle osztályozási rendszerek, ill. tezauruszok közt. Elkészült a *Guidelines in Indexing Principles* (Irányelvek az indexelés alapelveihez).

Együttműködő terminológiai központok hálózata, amely elsősorban a többnyelvi problémákra összpontosít, javítani fogja a terminológia nemzetközi egységesítését. Gondoskodnak az UNISIST terminológiai irányelveinek nemzetközi információs rendszerekben való érvényesítéséről.

(v) *A tudományos közlemények minőségének javítása.*

Sikeresen megalakult az UNISIST támogatásával a tudományos kiadók négy regionális szervezete (kettő Európában, egy-egy Latin-Amerikában és Délkelet-Ázsiában). A dokumentumok előállításával kapcsolatban az alábbi irányelvek készültek:

Bibliography on the Preparation and Presentation of Documents Containing Scientific or Technical Information (Tudományos és műszaki információkat tartalmazó dokumentumok kidolgozásának és elrendezésének bibliográfiája); *Guide for the Presentation in the Primary Literature of Numerical Data Derived from Experiments* (Ütmutató kísérleti numerikus adatok primer irodalomban való közléséhez); *Guidelines for the Preparation and Presentation of Dissertations* (Irányelvek disszertációk kidolgozására és elrendezésére); *Guidelines for the Presentation of Publishers Series* (Irányelvek kiadói sorozatok elrendezésére); *Guidelines for the Presentation of Conference Proceedings* (Irányelvek kongresszusi kiadványok elrendezésére).

(vi) Egyéb szabványosítási tevékenység.

Az UNISIST támogatta egy nemzetközi szabványügyi információs hálózat tervtanulmányának kidolgozását. Elkészült egy tanulmány *Methodology for Testing and Evaluating Standards with Special Reference to Information, Documentation and Related Fields* (Szabványok kipróbálásának és értékelésének módszerei, különös tekintettel az információs, dokumentációs és rokon területekre) címmel.

b) Információs szakemberek képzése

E program célja a nagyobb fejlődő országokban vagy kisebb homogén régiókban a minden szintű információs munkaerő szakmai oktatásához és képzéséhez szükséges helyi feltételek kialakítása; az országos információs rendszerek, szolgáltatások és oktatási intézmények működtetéséhez szükséges vezetők, oktatók és magas szintű szakemberek nemzetközi szintű oktatása; felhasználói közösségek oktatása az információs szolgáltatások hatékonyabb hasznosítására. A programot a nemzetközi összhang biztosítására az UNISIST oktatási bizottsága irányítja és kíséri figyelemmel.

A program keretében eddig az alábbi tanfolyamokat rendezték: 1973 – tanfolyam információs rendszerek irányítói számára, University of Maryland, USA; 1974 – rövid tanfolyam tudományos szövegek szerkesztéséről, Manila, Fülöp-szigetek; nemzetközi tanfolyam az információkeresésről és az információkereső rendszerekről, Katowice, Lengyelország; tanfolyam információs hálózatok szervezéséről és kapcsolódásairól, Kobe, Japán; négyéves posztgraduális tanfolyam tudományos dokumentációs és információs szakemberek számára, Grenoble és Párizs, Franciaország (évenkénti sorozat első tanfolyama); 1975 – kéthónapos tanfolyam információs szakemberek és dokumentalisták számára, Moszkva, Szovjetunió (évenkénti tanfolyam az UNIDO-val közösen); tanfolyam információs rendszerek és szolgáltatások irányítói számára Latin-Amerikában, Mexico City; nemzetközi nyári iskola az információ oktatói számára, Sheffield és London, Egyesült Királyság; tanfolyam spanyol nyelvű információs szakemberek számára, Madrid, Spanyolország; második posztgraduális tanfolyam a tudományos dokumentációs és információs szakemberek számára, Grenoble és Párizs, Franciaország.

A következő *UNISIST Guidelines*-ok (UNISIST irányelvek) jelentek meg: *Organization of Training Courses, Workshops and Seminars in Scientific and Technical Information and Documentation* (Tudományos és műszaki információs és dokumentációs tanfolyamok és szemináriumok szervezése); és az *Evaluation of Training Courses, Workshops and Seminars in Scientific and Technical Information and Documentation* (Tudományos és műszaki információs és dokumentációs tanfolyamok és szemináriumok értékelése).

1976-ban elkészült két nagyobb oktatási kiadvány kézirat: *UNISIST Handbook for Scientific and Technical Information and Documentation Services* (Az UNISIST kézikönyve a tudományos és műszaki információs és dokumentációs szolgáltatásokról); *UNISIST Manual for the Education and Training of Users of Scientific and Technical Information* (UNISIST kézikönyv a tudományos és műszaki információ használóinak oktatására és képzésére); elkészült továbbá a *Proposal for an International Clearing-System for Training and Education in the Field of Documentation and Information* (Javaslat nemzetközi dokumentációs és információs oktatási központ felállítására).

Az oktatási program üteme gyorsulóban van, a következő kétéves időszakban 25 tanfolyamot szerveznek. Más szervezetekkel együtt oktatási anyagot alakítanak ki, amelyet az INIS és AGRIS rendszerekben is alkalmazhatnak. Irányelvek készülnek vezetők, továbbá tudományos és műszaki szakemberek oktatására a szakirodalom jobb felhasználására, az információs ismeretek tanrendjének kialakítására az oktatásban felhasználható új technikai módszerek alkalmazására.

Sor kerül egy kooperációs információs ösztöndíj-program kifejlesztésére és az oktatási programok nemzetközi központjának létesítésére.

c) Nemzeti és nemzetközi információs politika kialakításának előmozdítása

Az *Information Policy Objectives* (Információs politikai célkitűzések) segítik a tagállamokat a prioritások meghatározásában az információs források és szolgáltatások fejlesztésének koordinálása során. A dokumentum a következő témakörökre tér ki: primer szakirodalmi közlemények; könyvtárak, fordítások; szekunder szolgáltatások és rendszerek; nemzeti rendszerek szükségletei és hiányosságai; hálózatfejlesztési és technológiai eszközök; kísérő tevékenységek; gazdasági, pénzügyi és jogi problémák.

A tagállamok erőteljes részvételét az UNISIST programban nemzeti központok és UNISIST nemzeti bizottságok biztosítják. Ötven tagállam már hivatalosan kijelölte ezeket a koordináló intézményeket; várható, hogy számuk 1982-re megkétszereződik. A nemzeti bizottságok fő feladata tanácsadás, a nemzeti központok és más szervezetek számára az UNISIST-ben való részvétellel kapcsolatos mindennemű kérdésben. A nemzeti központ felelős az általános tudományos és műszaki információs politikáért, s gyakran ellátja egyúttal a nemzeti bizottság titkárságának szerepét is.

Az UNISIST a regionális információs politika fejlesztésének kérdéseivel foglalkozó számos kormányzati értekezletet szervezett a regionális együttműködés előmozdítására. Az első ilyen értekezletre Dél-Ázsiában

1974-ben került sor Sri Lankán. Folyik a második értekezlet előkészítése Indiában. Eredményükként konkrét regionális programok kidolgozására kerülhet sor. Az arab országok kormányzati szintűnek hasonló értekezletre 1976 áprilisában került sor.

A nemzeti információs rendszerek és szolgáltatások irányítóinak első értekezletét 1976 áprilisában Jugoszláviában szervezték azzal a céllal, hogy a résztvevők ismertessék álláspontjukat a fejlett és a fejlődő országokat egyaránt érdeklő kérdésekről, és hogy létrehozzanak egy kooperációs bázist egy nemzetközi információs hálózat fokozatos kialakításához az UNISIST keretében.

d) Nemzeti, regionális és nemzetközi információs infrastruktúrák fejlesztése

(i) *Nemzeti szint*

E program célja a nemzeti tudományos és műszaki információs infrastruktúrák erősítése, hogy ezáltal az UNESCO tagállamai hozzáférhessenek azokhoz a nemzeti és nemzetközi információs forrásokhoz, amelyeket saját gazdasági és társadalmi fejlesztési programjaik alátámasztásához felhasználhatnak.

Irányelvek a jelenlegi információs szolgáltatások és igények nemzeti felméréséhez.

Elkészült a *Guidelines for the Conduct of a National Inventory of Scientific and Technological Information and Documentation Facilities* (Irányelvek a tudományos és műszaki információs és dokumentációs szolgálatok országos számbavételére), s készülnek a tudományos és műszaki információs igények vizsgálatára. Tanácsadó szakértői küldöttségeket bocsátanak a tagállamok rendelkezésére a nemzeti helyzet feltárására a tudományos és műszaki információ területén (így pl. 1974-ben egy kéthónapos kiküldetés során hat kelet-afrikai országot látogattak meg).

Tanácsadás és segítségnyújtás tagállamoknak információs rendszerek tervezéséhez és szervezéséhez.

Elkészült a *Guidelines for the Planning of National Scientific and Technological Information Systems* (Irányelvek a nemzeti tudományos és műszaki információs rendszerek tervezésére).

Hosszú lejáratú programok keretében tanácsot nyújtanak az információátviteli lánc elemeinek (adatközpontok, információelemző központok, kutatási információs szolgáltatások) erősítését és a különféle rendszerek kapcsolódását lehetővé tevő technológiák alkalmazásáról. Elkészült a *Guidelines on the Conduct of an Inventory of Current Research and Development Projects and Brochure on the Consolidation of Information* (Irányelvek a folyamatban lévő kutatási és fejlesztési tervek nyilvántartására), hangsúlyozva a fejlődő országok sajátos szükségleteit. Irányelvek készülnek információs rend-

szerek és szolgáltatások értékelésére, műszaki információs rendszerek és szelektív információterjesztési szolgáltatások létesítésére, továbbá információs rendszerek fejlesztésére kihelyezett tanácsadók számára.

Az UNISIST program keretében eddig több mint tíz országban folyik vagy tervezik az UNDP projekt megvalósítását. Emellett 10–15 tagállam kap segítséget a tudományos és műszaki információval kapcsolatos kisebb projektekhez.

(ii) *Nemzetközi szint.*

Regionális szinten az UNISIST több tervtanulmányt készített regionális fordító és forrástájékoztató szolgáltatások kialakítására az arab államokban. Négy regionális mintaprojekt (egy az arab államokban, kettő Latin-Amerikában, egy Dél-Ázsiában) a szomszédos országokhoz is kapcsolódó nemzeti szelektív információterjesztési szolgáltatások létrehozását célozza 1977-ben. Az 1974-ben Dakar-ban tartott CASTAFRICA konferencia nyomán tervtanulmány készült az afrikai országok központi technológiai adatbankjáról. Jugoszlávia támogatást kapott egy nemzetközi (de hangsúlyozottan regionális) információs központ létesítéséhez, amely információs technológiai berendezésekről gyűjt és nyújt információt. Javaslatokat terjesztettek az UNDP elé regionális információs hálózatok létesítésének finanszírozására Afrikában, Latin-Amerikában, Dél-Ázsiában és Délkelet-Ázsiában.

Nemzetközi szinten elkészült a *Study on the Problems of Accessibility and Dissemination of Data for Science and Technology* (Tanulmány a tudományos és műszaki adatok hozzáférhetőségének és terjesztésének problémáiról). Folytatódnak programok bibliográfiai és numerikus adatok cseréjének előmozdítására, továbbá a forrástájékoztató szolgálatok világméretű hálózatának létrehozására. Ennek első elemeként támogatásban részesül a World Data Referral Centre (Nemzetközi Adatforrástájékoztató Központ) létesítését célzó projekt.

Az UNISIST programban kiemelkedő fontosságú a nemzetközi információs rendszerek fejlesztéséhez és kapcsolódásához szükséges eszmei keret biztosítása, mind a már működő rendszerek (AGRIS, INIS), mind az újabb kezdeményezések (pl. az UNESCO SPINES rendszere) vagy a DEVSIS tanulmány tekintetében (ez utóbbit az UNESCO is támogatja). Legújabbban az UNISIST keretében javasolják az ARKISYST elnevezésű építészeti és a POPINS elnevezésű népesedési információs rendszer szervezésének folytatását.

B. A SPINES rendszer^{1/}

1. Nemzeti és nemzetközi információs politika kialakításának előmozdítása

96. A SPINES rendszer célja világméretű információs rendszer fokozatos kialakítása a tudományos és műszaki politika és irányítás, valamint a tudomány és a technika alkalmazása területén. Az elgondolás szerint a SPINES a tagállamok közti információcserét szolgáló decentralizált nemzetközi rendszer, amely alapvető bibliográfiai és numerikus adatokat gyűjt, dolgoz fel és terjeszt a tudományos és műszaki politikára vonatkozólag általában, különös hangsúllyal a tudomány és technika fejlesztési alkalmazásainak valamennyi szempontjára.

97. Érthető okokból a rendszer tervezéséhez, kialakításához és megindításához szükséges időtartam igen hosszú volt: az 1970–1976 közti hétéves időszakot ölelte fel.

98. A tudományos és műszaki politikát érintő tevékenységek súlypontja jelenleg a nemzeti szintet érinti, míg a szubregionális és regionális szint ebből a szempontból viszonylag fejletlen. Az ENSZ rendszere a maga részéről is hasonló módon törekszik az ENSZ szervezetek idevágó programjainak összehangolására és fokozatos integrálására, az ENSZ rendszer egészének szóló tudományos és műszaki politika kifejlesztésére. Napjaink realitásai azonban azt követelik, hogy a figyelem főként és elsősorban az egyes tagállamok igényei felé forduljon. Ennélfogva a SPINES hatása, belátható időn belül, elsősorban a nemzeti szintű tudományos és műszaki politikán érződik majd – a megfelelő információs politika közvetítésével.

99. Ami a nemzeti vagy a nemzetközi szintű információs politika kialakításának támogatását illeti, az elsősorban az UNISIST program feladata, nem a SPINES rendszeré.

2. Információs rendszerek és szolgáltatások munkaeszközeinek fejlesztése

100. A SPINES rendszer működésének kulcsa a tezausz (SPINES Thesaurus – a Controlled and Structured Vocabulary of Science and Technology for Policy-making, Management and Development), melynek angol nyelvű alapváltozata már megjelent 1976-ban. A teza-

usz három részből áll: használati szabályok, megállapodások és utasítások; betűrendes strukturált jegyzék; terminológiai grafikus ábrázolások.

101. A tezausz megjelenését követően szakmai tanácsokat és támogatást nyújtanak (egyebek mellett) összhangban a kompatibilitás elvével, amelyet a Gazdasági és Szociális Tanács^{1/} és a Tudományos és Műszaki Fejlesztési Bizottság^{2/} egyaránt hangsúlyoz – másnyelvű változatok elkészítéséhez. Nyolc tagállam máris igényli az eredeti tezausz nemzeti nyelven való adaptálását. Az UNESCO igyekszik biztosítani, hogy az adaptációk összhangban álljanak az UNISIST által kialakított szabályokkal és irányelvekkel, biztosítva ezzel a feldolgozott információk maximális cserélhetőségét, ha a SPINES mintaprogram megindul. Az első lépésben természetesen előnyben részesülnek az ENSZ rendszer további hivatalos nyelveire történő adaptációk.

102. Az UNESCO 19. közgyűlése Nairobiban 1976. október–novemberben határoz a SPINES rendszer további fejlesztése ügyében.

103. Ami az indexelési módszereket illeti, az UNESCO már igen sok támogatást nyújtott az előkészítés során, és továbbra is biztosít – összhangban az UNISIST irányelvekkel – tanácsadást, segítségnyújtást, szakemberképzést a SPINES országos és regionális szervezetei számára. Mindez, a Központi Feldolgozó Csoporttal (CPG) együtt a SPINES program lényeges jellemzője.

3. Nemzeti, regionális és nemzetközi információs infrastruktúrák kifejlesztése, beleértve az információs források szervezését és a felhasználók és igényeik felmérését

104. A SPINES rendszerben a fő hangsúly a nemzeti szinten van. Ezen a szinten már létrejöttek tudományos és műszaki politikai intézmények, és ezek bizonyos esetekben már régi keletű és sikeres tapasztalatokkal is rendelkeznek. Ezen a szinten tapasztalható a legtöbb igény is, amit az UNESCO tagállamok határozott érdeklődése is jelez. De a SPINES gyűjt információt regionális tudományos és műszaki politikai infrastruktúráktól is, és felkérésre segítséget nyújt érdekelt tagállamoknak regionális infrastruktúra kialakítására. A SPINES program működése nagymértékben függ nemcsak a CPG kialakításától, hanem a nemzeti és regionális központoktól is,

^{1/} Átfogóbb ismertetésére ld. a „Report of the Director-General on an international system for the exchange of information on science and technology for policy-making, management and development (SPINES)” c. UNESCO-dokumentumot (19 C/33 UNESCO, Paris, 1976) és más, ott hivatkozott dokumentumokat.

^{1/} A Gazdasági és Szociális Tanács 1902 (LVII) sz. határozata, 1. paragrafus; ld. még a főtítkárra vonatkozó jelentését (E/C. 8/32, 63/b paragrafus).

^{2/} A Tudományos és Műszaki Fejlesztési Bizottság harmadik ülészakán elfogadott és a Tanácshoz továbbított határozattervezet (E/C. 8/L. 64/Rev. 2.) bevezetésének harmadik paragrafusa.

amelyek egyebek közt közvetítik az önként csatlakozó államok inputját.

105. A SPINES programban való részvételre jelentkező államok feladata ilyen központok kijelölése vagy létrehozása, a munkaerő és a pénzügyi fedezet biztosítása, akár egyedileg vesznek részt, akár regionális államcsoportok képviselőitében. Az UNESCO természetesen tanácsokat ad a már ismertetett kezdeti időszakban nyert tapasztalatok birtokában. Remélhető, hogy az ENSZ és más szervezetek is nyújtanak pénzügyi támogatást és/vagy támogatják ösztöndíjakkal a szükséges szakemberek kiképzését.

106. Ami a nemzetközi szintű infrastruktúrákat illeti, a CPG és a nemzeti, ill. regionális központok az UNESCO-val együtt az ENSZ Közgyűlésének 3507 (XXX) sz. határozatában előírányzott szélesebb hálózat elemeit alkotják.

107. Hangsúlyozni kell, hogy a SPINES jelenlegi szakaszának fontos jellegzetessége a felhasználók különböző csoportjainak és igényeiknek megismerése. Ez szerves része a tervtanulmánynak^{1/} és – a tagállamoknak a Közgyűlésen kifejezett határozott kívánságára – az előkészítő folyamat sajátos jellemzője.

108. A források szervezésének kérdését bizonyos mértékben érinti a 105. paragrafus. Sok esetben azonban a források nem is igényelnek szervezést. Amit valóban igényelnek, az az információ. Az információs forrásokról, amelyek nagyrészt egyúttal felhasználók is, nyomós okkal feltehető, hogy önmagukat szervezik – lehetőség szerint az UNISIST-hez kapcsolódó nemzeti keretben –, a SPINES rendszerből és annak növekvő használatából fakadó igényeik függvényeként.

4. Információs szakemberek képzése

109. A SPINES előkészítő szakaszában végig szoros kapcsolat és hasznos együttműködés volt az UNESCO titkársága és nagyszámú kormány szintű és más intézmény, oktatási és kutatóintézet, egyéni szakértő közt. Az UNESCO e kapcsolat alapján és kiterjesztésük során segítséget és tanácsadást nyújt a SPINES program kiépítése folyamán, különösen a teaurusz karbantartásához és a teaurusz különféle nyelvű adaptációinak összehangolásához (ld. 101. paragrafus). Szerepel a tervekben az indexelők és információkeresők betanítása a teaurusz használatára, továbbá oktatásuk az inputra, a feldolgozásra és az outputra vonatkozó SPINES irányelvek és az információkezelésről szóló UNESCO irányelvek használatára.

^{1/} 18 C/75 sz. UNESCO dokumentum, 1974. július 12., part V. és annex II.

X. EGÉSZSÉGÜGYI VILÁGSZERVEZET (WHO)

A. Nemzeti, regionális és nemzetközi információs infrastruktúrák kialakítása, beleértve az információs források szervezését, különös tekintettel a felhasználók és igényeik felmérésére

110. Az egészségügyi technika az Egészségügyi Világszervezet csaknem valamennyi tevékenységi programját áthatja. Ide tartozik az egészségügyi munkaerők képzése, a fertőző és nem-fertőző betegségek megelőzése és ellenőrzése, a környezeti egészségvédelem, a családi egészségvédelem, az egészségügyi információ és szakirodalom.

111. Az információcsere minden technikai program szerves része. Ezeket a programokat nemzeti szinten projektek és kihelyezett WHO hivatalok útján hajtják végre. Ilyen hivatal több mint ötven fejlődő országban működik; leginkább az ország egészségügyi minisztériumához kapcsolódnak. A hat WHO Regionális Iroda és a Központ több mint 500 WHO kooperációs központnak és a WHO tanácsadói bizottságai több mint 2600 tagjának nyújt információkat közlönyök, brosúrák stb. formájában. A WHO kiadványait széles körben terjesztik az egész világon. Szolgáltatásait a felhasználói igényeknek megfelelően bővítik és javítják. Kutatási szakirodalmi szolgáltatásokat nyújt a WHO könyvtára, amely egyúttal MEDLINE^{1/} központként működik és orvostudományi irodalomkutatásokat is végez.

112. A nemzeti egészségügyi információs rendszerek támogatása és fejlesztése egyre fontosabb része a WHO programjának.

B. Információs rendszerek és szolgáltatások munkaeszközeinek (indexelési módszerek, teauruszok stb.) fejlesztése

113. A WHO ezeket a munkaeszközöket úgy fejleszti ki, hogy összhangban álljanak a WHO következő programjaival: kiadási program; sajtó és propaganda; könyvtári és szakirodalmi szolgáltatások; egészségügyi statisztika; információs rendszerek. Globális programokra jó példa a betegségek nemzetközi osztályozása, valamint a gyógyszerek figyelése és ellenőrzése. A WHO csaknem minden olyan szervezetközi testülettel együttműködik, amely információs rendszerek és szolgáltatások kialakításával foglalkozik, mint az IOB, UNISIST és a Nemzetközi

^{1/} MEDLARS/MEDLINE – az Egyesült Államok Országos Orvosi Könyvtárának szakirodalmi referáló és on-line információkereső rendszere.

Címtárak Koordinációs Bizottsága (Co-ordinating Committee for World Directories).

C. Információs szakemberek oktatása
(oktatási programok, szemináriumok,
regionális és országos intézmények stb.)

114. Jelentős technikai program az egészségügyi munkaerők képzése, amely igen sok esetben tartalmaz információs rendszerekre és szolgáltatásokra vonatkozó oktatást és képzést is.

115. Az országos egészségügyi információs rendszerekre vonatkozó program, amely teljes egészében nemzeti szintre összpontosít, jelentős részt vállal országos szintű döntéshozóknak, továbbá információs rendszerek és szolgáltatások tervezőinek, fejlesztőinek és felhasználóinak oktatásában, ill. képzésében. Ez a program tartalmazza az egészségügyi statisztikai programot is.

116. Az egészségügyi oktatási technológiai program célja, hogy gyűjtse és terjessze a képzési és oktatási igényeknek megfelelő, olcsó és könnyen kezelhető technológiákat az egészségügyi gondozáshoz és szolgáltatásokhoz.

D. Nemzeti és nemzetközi információs politika
kialakításának előmozdítása

117. Ez a C. pontban már említett országos egészségügyi információs rendszerek elnevezésű program és az egészségügyi jogi program szerves része.

118. Bár a WHO információs tevékenységének leírása megfelel az ENSZ főtitkára által a Közgyűlés 3507 (XXX) sz. határozata alapján készítendő jelentésében szereplő általános szerkezet követelményeinek, a WHO információs rendszere integrált rendszer, amelynek néhány része már teljesen kiépült, míg más részei fejlesztés alatt állnak. Az információs rendszer fejlesztési programja három évvel ezelőtt indult. A regionális és központi Információs Rendszerfejlesztési Munkacsoport (ISDWG) kétéves működése során javaslatokat dolgozott ki, amelyek általános keretet nyújtanak a szervezet információs rendszereinek összessége számára. Ezt a keretet tartalmazza a WHO ISD/75/1 sz. dokumentuma. A rendszer 1976 januárjában kezdett működni és folyamatosan fogja átfogni az összes egészségügyi programot és régiót.

119. Az egészségügyi technológiákra vonatkozó és a nemzetközi információcserébe bevonandó információk alkotják a WHO információs rendszerének inputját és outputját, ami a WHO technikai programjai (ld. A. pont) információs profiljainak szerves része. Az információs profil a szervezet programjaira és kapcsolódó (nemzeti,

regionális és nemzetközi szintű) tevékenységeire vonatkozó dinamikus információhalmaz, feldolgozásuk szükség szerint manuálisan vagy számítógéppel történik.

XI. NEMZETKÖZI
TÁVKÖZLÉSI EGYESÜLÉS (ITU)

120. Az ITU feladatai a Nemzetközi Távközlési Konvenció 4. cikkelyének meghatározása szerint:

a) Nemzetközi kooperáció fenntartása és bővítése mindenfajta távközlés tökéletesítése és racionális hasznosítása érdekében.

b) Technikai eszközök kifejlesztésének és leghatékonyabb felhasználásának előmozdítása a távközlési szolgáltatások hatékonyságának javítására, hasznosságuk növelésére és – a lehetőségek határain belül – a nagyközönség számára való hozzáférés biztosítására.

c) A nemzeti tevékenységek összehangolása az említett célok elérése érdekében. Kormányközi nemzetközi tanácsadó bizottságok tanulmányi csoportjai számos tanulmányt készítettek és hatékony fórumot biztosítanak a távközlési tudomány és technológia fejlesztéséhez és nemzetközi terjesztéséhez. Az ITU valamennyi állandó szerve hozzájárul a tudomány és a technológia átadásához azzal, hogy technikai segítségnyújtási tevékenysége keretében tanácsokat ad tagjainak a nemzeti és nemzetközi távközlés fejlesztéséhez és üzemeltetéséhez. Fontos szerepet játszik a szakemberképzésben szemináriumokon való részvételével.

XII. METEOROLÓGIAI
VILÁGSZERVEZET (WMO)

121. Nagyobb tudományos és műszaki programjainak kivitelezése során a WMO folyamatosan nyújt műszaki információs szolgáltatásokat tagállamainak a meteorológia és annak gazdasági és társadalmi tevékenységekhez kapcsolódó alkalmazásai területén.

122. Az *Időjárásmegfigyelő Világszolgálat (WWW)* – a szervezet egyik legnagyobb program-tevékenysége – real-time nemzetközi információs rendszer, amely mesterséges holdak és számítógépek alkalmazásával emeli a meteorológiai szolgáltatások színvonalát a társadalmi-gazdasági fejlődés érdekében. A WWW elsődleges célja, hogy továbbfejlessze ismereteinket az időjárásról, ezzel támogassa a legkülönbözőbb emberi tevékenységeket, terjessze az idevágó know-how-t. Erősen technológiai tartalma miatt azonban a WWW önmagában is fontos eszköze a fejlett technológiák átadásának a számítógépek

alkalmazásában, a nagysebességű távközlésben és adatátvitelben, a műholdakkal közvetített adatok közvetlen hasznosításában és távvezérlésű berendezések alkalmazásában. Műszaki információs szolgáltatásokat nyújtanak a legújabb helyzetről fejlődési áttekintést bemutató WWW kézikönyvek és tervjelentések. A számítástechnika meteorológiai alkalmazására friss példa a WWW Guide on the Global Data-processing System (WWW útmutatója a nemzetközi adatfeldolgozó rendszerhez), amely a feldolgozási eljárásokat közli, továbbá a Catalogue of Computer Programme in Meteorology (Meteorológiai számítógépi programok katalógusa), amely a létező alkalmazási software nyilvántartása. Úgy tűnik, hogy a WWW rendszerbe tartozó meteorológiai központok jelentős szerepet játszhatnak a technológiaátadásban a számítástechnika alkalmazása és a nagysebességű adatátvitel területén.

123. *A WMO kutatási és fejlesztési programjának* keretében a tudományos és műszaki know-how-t gyűjtik, feldolgozzák és terjesztik a numerikus időjárás-előrejelzés, tropikus ciklonok és viharok előrejelzése, időjárási változások és csapadékeloszlás, meteorológiai műszerek és megfigyelési módszerek területén. A műszaki know-how terjesztése útmutatók, kézikönyvek és műszaki jelentések, vagy műszaki konferenciák, szimpóziumok, értekezletek rendezése formájában történik. 1977-re terveznek pl. egy értekezletet, amelynek tárgya a GARP atlanti trópusi kísérletek tapasztalatainak alkalmazása időjárás-előrejelzésre trópusi országokban. Természeti katasztrófák megelőzésére és enyhítésére vonatkozó információkat a WHO, UNDR0 és UNEP közös publikációiban és kézikönyveiben terjesztenek. A meteorológiai műszerek vonatkozásában elsősorban a műszaki know-how terjesztését és a tagállamok hazai technológiájának kifejlesztését hangsúlyozzák meteorológiai műszerekkel foglalkozó regionális központok szervezése útján.

124. *A WMO alkalmazási és környezeti programjának* keretében több tevékenység rendeltetése a fejlődő országok támogatása a meteorológia felhasználásában a repülés, tengeri szállítás, a tengeri erőforrások feltárása, tengeri és parti mérnöki létesítmények, a szélenergia és a napenergia felhasználása, élelmiszeripar és konzervipar, erdészet, állattenyésztés, a mezőgazdasági termés előrejelzése, levegőtisztaság és növényi károsodás, lakásépítés és urbanisztika stb. terén. A műszaki know-how-t a legkülönbözőbb munkacsoportok és szakértők gyűjtik és értékelik, terjesztésükre műszaki jelentések, közlemények, regionális szemináriumok és konferenciák szolgálnak. Tervbe vették az agrometeorológiai műszaki know-how terjesztését rövid időtartamú helyszíni tanácsadások formájában.

125. *A WHO hidrológiai és vízügyi fejlesztési programjának* keretében is gyűjtnek, értékelnek és cserélnek

műszaki információkat a vízügyi előrejelzés és riasztás, az árvízkarok enyhítése, a vízerőforrások értékelése, a vízügyi irányítás stb. terén.

XIII. SZELLEMI TULAJDONJOGI VILÁGSZERVEZET (WIPO)

A. Nemzeti, regionális és nemzetközi információs infrastruktúrák fejlesztése, beleértve az információs források szervezését

126. A WIPO által szervezett legfőbb információs források a szabadalmi leírások, amelyek szabadalmjogi védelemben részesített találmányok leírásában nyújtanak műszaki információkat. Ezeket a dokumentumokat igen részletesen osztályozott technológiai területek szerint tartják nyilván, információkeresésre alkalmas formában. Évente csaknem egymillió új szabadalmi leírást publikálnak világszerte.

127. Nemzeti szinten a WIPO támogatja a fejlődő országokat szabadalmi gyűjtemények és az azokon alapuló információs szolgáltatások létrehozásában; hasonló segítséget kapnak fejlődő országok csoportjai regionális szinten. Nemzetközi szinten az osztrák kormány által – a WIPO-val kötött megállapodás alapján – létrehozott Nemzetközi Szabadalmi Dokumentációs Központ (INPADOC) gyűjti a szabadalmi leírások bibliográfiai adatait, beleértve az osztályozási jelzeteket is, és a számítógépen tárolt nyilvántartás alapján szolgáltatásokat nyújt.

128. A fejlődő országokbeli felhasználóknak a szabadalmi leírásokban lévő műszaki információkhoz való hozzáférést állandóan ellenőrzi a WIPO egyik állandó bizottsága (Permanent Committee for the Acquisition by Developing Countries of Technology Related to Industrial Property). A bizottság, elsősorban munkacsoportjainak értekezletei révén, felméri és nyilvántartja a felhasználói igényeket, továbbá segítséget nyújt szakképzett munkaerő biztosításához oktatási programjai révén. Jelenleg folyik egy kísérleti jellegű szolgáltatás kiértékelése, amelynek célja áttekintő szemlék készítése fejlődő országok szabadalomkutatási kéréseinek megválaszolására.

B. Munkaeszközök fejlesztése

129. A WIPO látja el 1971 óta a Nemzetközi Szabadalmi Osztályozással (IPC) foglalkozó Strasbourg-i Egyezmény titkársági teendőit. Az IPC-nek többféle rendeltetése van: hatékony munkaeszköz releváns szaba-

dalmi dokumentumok kikeresésére; biztosítja a szabadalmi dokumentumok rendszerezését, ami megkönnyíti a bennük tárolt információkhoz való hozzáférést; alapja a szelektív információterjesztésnek a szabadalmi információk minden felhasználója számára; alapja szabadalmi statisztikák kidolgozásának, ami lehetővé teszi különféle területek műszaki fejlődésének értékelését.

130. A Strasbourg-i Egyezmény alapján létrehozott kormányközi szakértői csoport rendszeres módosításokkal naprakészen tartja az IPC-t és előmozdítja egységes alkalmazását.

131. Az IPC legújabb kiadása a műszaki tudományokat 8 szakterületre, 116 osztályra, 614 alosztályra és több mint 51 ezer csoportra (fő- és alcsoportok) bontja.

132. Az IPC-t több mint 40 kormány szabadalmi hivatala alkalmazza alapvető vagy kiegészítő jelleggel; ezek együtt a világ szabadalmi leírásainak több mint 90%-át bocsátják ki.

133. A WIPO ellátja a párizsi egyezmény alapján létrehozott Szabadalmi Hivatalok Nemzetközi Információkereső Együttműködés (International Co-operation in Information Retrieval Among Patent Offices, ICIREPAT) titkársági teendőit is. Az ICIREPAT célja a nemzetközi együttműködés előmozdítása a szabadalmi leírásokban és a kapcsolódó egyéb szakirodalomban lévő műszaki információk tárolása és visszakeresése terén. Ez felöleli az idevágó összes tevékenységet: a referálást, indexelést, osztályozást, fordítást, dokumentumok külső megjelenésének és keresésük munkaeszközének szabványosítását, dokumentumok feldolgozását, terjesztését és cseréjét. Az ICIREPAT tevékenységei között szerepel egyrészt a keresőrendszerre vonatkozó munkaprogram (irányelvek és eljárások keresőrendszerek kooperációs tervezésére, fejlesztésére és kipróbálására), másrészt szabványok kidolgozása szabadalmi leírásokra, hivatalos szabadalmi közlönyökre, indexekre, mikrofelvételekre, szabadalmi leírások bibliográfiai adatainak géppel olvasható formátumaira, végül a szabadalmi leírások szövegére.

134. Az IPC-t és az ICIREPAT-ot érintő tevékenységek során különös figyelmet szentelnek a fejlődő országok felhasználói igényeinek. A WIPO műszaki tevékenységeinek koordinálására összehívott bizottság javasolta a fejlődő országok sajátos igényeit kielégítő tevékenységek koordinálását és összpontosítását azokra a tevékenységekre, amelyek egy célul kitűzött közös keresőrendszer általános keretei között szolgálhatnák szabadalmi leírások központi számítógépes jegyzékének kiadását és naprakészen tartását. A cél a szabadalmi leírásokban rejlő műszaki információk optimális hasznosítása minden potenciális felhasználó számára.

C. Információs szakemberek oktatása

135. A WIPO Állandó Bizottsága rendszeresen felülvizsgálja azt a programot, amely felöleli egyrészt a fejlődő országok tisztviselőinek oktatását olyan országok szabadalmi hivatalaiban, amelyek már rendelkeznek tapasztalatokkal a szabadalmi információkereső rendszerek kezelésében, másrészt tanfolyamok és szemináriumok szervezését fejlődő országokban és régiókban stb.

D. Nemzeti és nemzetközi információs politika kialakításának előmozdítása

136. A WIPO Állandó Bizottsága foglalkozik a szabadalmi dokumentációs és információs szolgáltatások fejlesztését célzó nemzeti és nemzetközi információs politikával. Egy szakértői munkacsoport, amely a szabadalmi leírásokban foglalt információkkal foglalkozott, az Állandó Bizottság által elfogadott jelentésében gyakorlati javaslatokat tett, amelyek hangsúlyozzák az információk megválasztásának fontosságát, a más műszaki információs forrásokból történő kiegészítésük szükségességét, továbbá az információs szolgáltatások dolgozóinak és felhasználóinak oktatását.

XIV. NEMZETKÖZI ATOMENERGIA ÜGYNÖKSÉG (IAEA)

A. Bevezetés

1. Célok

137. A Nemzetközi Nukleáris Információs Rendszer (INIS) tagállamaival együttműködve egy átfogó nukleáris információs és referáló szolgáltatás szervezése és működtetése korszerű számítástechnikai és reprográfiai eszközök alkalmazásával.

138. Ennek keretében a tagállamoktól beérkező input feldolgozása, a tagállamok ellátása különféle formájú output-tal, ami alkalmas az országon belüli terjesztésre, végül a tagállamok támogatása információkezelési módszereik továbbfejlesztésében.

2. Eddigi eredmények

139. A rendszer 1970-ben kezdett működni és azóta gyorsan fejlődött. Az évente feldolgozott tételek száma 1970-től 1974-re évi 4 ezerről 65 ezerre emelkedett. Ez a

mennyiség 1975-ben nem változott jelentősen, ami arra utal, hogy megközelítették a rendszer telítettségét. 13 nemzetközi szervezet és 47 tagállam vesz részt jelenleg az INIS-ben. Az utóbbiak mindegyike kijelölte nemzeti INIS-központját, amellyel az IAEA szoros kapcsolatban áll.

140. 1972-től évente megrendezik az INIS összekötők értekezletét. Évente szemináriumot szerveztek mind az input elkészítésének, mind az output hasznosításának kérdéseiben. A hangsúly egyre inkább ez utóbbira tevődik át.

141. Az INIS együttműködik a FAO-val az AGRIS szolgáltatásaiban, számítóközpontjában feldolgozza az AGRIS inputját. A kooperációt az tette lehetővé, hogy az INIS és az AGRIS input-formátuma kompatibilis.

B. Információs munkaeszközök fejlesztése

1. Input

142. Információk a nukleáris tudományok területéről; könyvek, folyóiratok, kutatási jelentések, szabadalmi leírások stb. Minden INIS-résztevő (IAEA-tagállam vagy nemzetközi szervezet) felelős az általa vagy a határain belül publikált információk figyelemmel kíséréseért és az INIS témakörébe tartozó tételek kiválogatásáért (ld. IAEA-INIS-3.) és adataiknak a megállapított előírások és szabályok^{1/} szerinti feldolgozásáért. Ezek az előírások és szabályok sok esetben nemzetközi szabványokra épülnek, kialakításuk az ISO-val és az UNISIST-tel szoros együttműködésben történt.

1/ IAEA-INIS-1 INIS:	Descriptive Cataloguing Rules (Bibliográfiai leírási szabályok)
IAEA-INIS-2 INIS:	Descriptive Cataloguing Samples (Bibliográfiai leírási példatár)
IAEA-INIS-3 INIS:	Subject Categories and Scope Descriptions (Szakcsoportok és témaköri leírások)
IAEA-INIS-4 INIS:	Instructions for Submitting Abstracts (Utasítások referátumok készítéséhez)
IAEA-INIS-5 INIS:	Terminology and Codes for Countries and International Organizations (Terminológia, országok és nemzetközi szervezetek kódjai)
IAEA-INIS-6 INIS:	Authority List for Corporate Entries and Report Number Prefixes (Testületi szerzők és report-számok előtagjainak jegyzéke)
IAEA-INIS-7 INIS:	Magnetic and Punched Paper Tapes Codes and Character Sets (Mágnesszalag és lyukszalag kódok, karakterkészletek)
IAEA-INIS-8 INIS:	Paper Tape Specifications and Record Format (Lyukszalag specifikáció és rekord formátum)

143. A dokumentumok bibliográfiai adatai és referátumai különféle formában kerülnek az IAEA központjába (mágnesszalag, lyukszalag, optikai karakterolvasó számára megfelelő gépirás, munkalap). Itt szerkesztik az adatokat és előállítják az INIS output termékeket. Évente több mint 60 ezer tétellel bővül az INIS adatbázisa, amely 1976 elején több mint 230 ezer tételt tartalmazott.

2. Software és hardware jellemzők

144. Az input ellenőrzése és összeszerkesztése, továbbá az output termékek előállítása IBM 370/145 típusú számítógéppel történik. A software külön e célra kialakított INIS software (ld. IAEA-INIS-14.). Az alkalmazott programnyelv N/1 és Assemblyer. Ezek 192N partíciót igényelnek.

145. Az output mágnesszalagokat a hardware-től függetlenül tervezték, tehát azok másféle típusú számítógépeken is felhasználhatók. A szalagokon az INIS mágnesszalag formátumot használják, amelyet a MARC formátumból fejlesztettek ki (ld. IAEA-INIS-9). A szalagokat 7 és 9 csatornás változatban terjesztik, az adatrögzítési sűrűség 556 bpi a 7 csatornás szalagon és 800 bpi a 9 csatornás szalagon. A rögzítési módszer NRZI.

3. Szolgáltatások (output)

a) INIS Mágnesszalag Szolgáltatás

146. Mágnesszalagok havonta kétszer készülnek és tartalmaznak a rendszerbe került valamennyi új tételt. A szalagokat csak a résztvevő tagállamok és nemzetközi szervezetek kaphatják meg. Több országban a nemzeti

IAEA-INIS-9 INIS:	Magnetic Tape Specifications and Record Format (Mágnesszalag specifikáció és rekord formátum)
IAEA-INIS-10 INIS:	Transliteration Rules for Selected Non-Roman Characters (Transzliterációs szabályok nem-latin írásjelekhez)
IAEA-INIS-11 INIS:	Authority List for Journal Titles (Folyóiratcímek jegyzéke)
IAEA-INIS-12 INIS:	Manual for Indexing (Indexelési kézikönyv)
IAEA-INIS-13 INIS:	Thésaurus, version française (Tézaurusz)
IAEA-INIS-14 INIS:	Description of Computer Programs (Számítógépi programok leírása)
IAEA-INIS-15 INIS:	Self-Training Manual for Descriptive Cataloguers (Bibliográfiai leírási tankönyv)
IAEA-INIS-16 INIS:	Subject Indexing Samples (Indexelési példatár)

INIS központok az INIS mágnesszalagot használják különféle országos információs szolgáltatásaikhoz.

b) INIS Atomindex

147. Az INIS Atomindex előfizethető referáló folyóirat, amely a kéthetenkénti INIS mágnesszalagokról készül számítógéppel vezérelt fényzedési módszerrel. Az INIS Atomindex tartalmaz mutatókat is (tárgy, szerző és testületi szerző, kutatási jelentés és szabadalom száma és konferenciák szerint). Évente kétszer kumulatív index jelenik meg az előző hat hónapban referált tételekről.

c) Nem-hagyományos irodalom mikrofilmen

148. Az INIS-ben referált kutatási jelentések, kongresszusi preprintek, szabadalmi leírások, szabványok és disszertációk (vagyis nem-hagyományos dokumentumok) beszerezhetők mikrofilmlapon az INIS Központtól, mégpedig akár állandó előfizetés, akár egyedi megrendelés alapján.

4. Információs szakemberek képzése

149. Az évi szemináriumok célja a nemzeti INIS Központok munkatársainak oktatása az INIS tevékenységének valamennyi területén, beleértve a bibliográfiai leírást, referálást, indexelést és információkeresést. A szemináriumok tárgyköre az évek folyamán bővült annak felismerése következtében, hogy az IAEA feladata a tagállamok támogatása az INIS output-termékek hatékonyabb hasznosításában.

150. Az INIS műszaki segítséget nyújt tagállamainak modern információs rendszerek szervezésében, működtetésében és irányításában; támogatja a nemzeti központokat az INIS mágnesszalagok teljes kiaknázásához szükséges software kifejlesztésében. E támogatás egyik formája ösztöndíjasok és gyakornokok oktatása, akik változó hosszúságú ideig dolgoznak az IAEA Számítóközpontjának INIS részlegében. Az IAEA keretében szakaszos és interaktív üzemmódú információkereső szolgáltatást is szerveztek egyrészt oktatási célokra, másrészt az IAEA szakemberei információs igényeinek kielégítésére.

Rövidítések feloldása*

ACC	Administrative Committee on Co-ordination (UN)	Adminisztratív Koordinációs Bizottság 70; 118.
ACE	Appropriate Choice of Equipment	Berendezések Megfelelő Megválasztása 67; 70.
AGLINET	Agricultural Libraries Network (FAO)	Mezőgazdasági Könyvtárak Hálózata 89; 90.
AGRINTER	Inter-American System for Agricultural Information and Documentation (Centro Inter-Americano de Documentación e Información – Turrialda, Costa Rica)	Latin-Amerikai Államok Információs és Dokumentációs Rendszere 88.
AGRIS	International Information System for Agricultural Sciences and Technology (FAO)	Nemzetközi Mezőgazdasági Tudományos és Műszaki Információs Rendszer 4; 82–91; 95; 141.
AIBA	Agricultural Information Bank of Asia	Ázsiai Mezőgazdasági Információs Bank 88.
ARKISYST	International Information System for Architecture (UNESCO)	Nemzetközi Építészeti Információs Rendszer 95.
ASFIS	Aquatic Science and Fisheries Information System (FAO)	Vízügyi Tudományos és Halászati Információs Rendszer 34; 82–90.
CARIS	Current Agricultural Research Information System (FAO)	Küres Mezőgazdasági Kutatások Információs Rendszere 82–91.
CASTAFRICA	Conference of Ministers of African Member States Responsible for the Application of Science and Technology to Development (UNESCO)	Az Afrikai Tagállamoknak a Tudomány és Technológia Fejlesztés Alkalmazásáért Felelős Minisztereinek Konferenciája 95.
CIS	International Occupational Safety and Health Information Center (Geneva ILO)	Nemzetközi Munkavédelmi és Egészségügyi Információs Központ 76.

* Az angol nyelvű feloldás után zárójelbe helyezett rövidítések a megfelelő ENSZ szervezetet jelzik. A magyar nyelvű feloldást követő számok a dokumentum azon paragrafusaira utalnak, amelyekben a rövidítés előfordul.

CLA	Comisión Latino Americana	Latin-amerikai Bizottság
CLADES	Latin American Center for Economic and Social Documentation (ECLA, Santiago de Chile)	Latin-amerikai Gazdasági és Szociális Dokumentációs Központ 15.
CONACYT	Consejo Nacional de Ciencia y Tecnologia – Mexico	Nemzeti Tudományos és Műszaki Tanács – Mexico
CORE	Common Register of Development Activities (IOB)	Fejlesztési Tevékenységek Nemzetközi Nyilvántartása 32; 39; 72–74.
CPG	Central Processing Group (Spines UNESCO)	Központi Feldolgozó Csoport 103; 106.
DARE	Data Retrieval System for Documentation in the Social and Human Sciences (UNESCO)	Humán és Társadalomtudományi Dokumentációs Rendszer 85.
DEVSIIS	Development Science Information Service (IDRC)	Fejlesztéstudományi Információs Szolgálat 4; 24; 77; 95.
ECA	Economic Commission for Africa (UN)	Afrikai Gazdasági Bizottság 16–20.
ECE	Economic Commission for Europe (UN)	Európai Gazdasági Bizottság 8; 9.
ECLA	Economic Commission for Latin America (UN)	Latin-amerikai Gazdasági Bizottság 15.
ECWA	Economic Commission for Western Asia (UN)	Nyugat-ázsiai Gazdasági Bizottság 21.
EEC	European Economic Community	Európai Gazdasági Közösség 88.
ELIS	Environmental Law Information System (UNEP)	Környezetügyi Jogi Információs Rendszer 34.
ESA	Department of Economic and Social Affairs (UN)	Gazdasági és Szociális Ügyek Főosztálya 1–5.
ESCAP	Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (UN)	Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági és Szociális Bizottság 10; 11; 50; 79.
EURAGRIS	European Community Network for Inputting to and Exploiting Data Base by AGRIS System	Európai Közösségek AGRIS Inputszolgáltató és Adatbázisfelhasználó Hálózata 88.
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations	Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete 4; 7; 13; 34; 81–91; 141.
FAODOC	FAO Documentation System	FAO Dokumentációs Rendszer 82; 85.
FID	Fédération Internationale de Documentation	Nemzetközi Dokumentációs Szövetség 62.
GEMS	Global Environmental Monitoring System (UNEP)	Nemzetközi Környezeti Megfigyelő Rendszer 38.
IAEA	International Atomic Energy Agency (UN)	Nemzetközi Atomenergia Ügynökség 4; 85; 87; 91; 142; 143; 145; 150.
IATFD	Special Inter Agency Task Force on Data (UNEP)	Adatokkal Foglalkozó Szervezetközi Munkacsoport 39.
ICIREPAT	International Co-operation in Information Retrieval Among Patent Offices (WIPO)	Szabadalmi Hivatalok Nemzetközi Információkereső Együttműködése 133; 144.
ICIS	International Centre for Industrial Studies (UNIDO)	Nemzetközi Ipari Tanulmányi Központ 65.
ICSU	International Council of Scientific Unions	Tudományos Egyesületek Nemzetközi Tanácsa 92.
IDCAS	Industrial Development Centre for Arab States	Arab Államok Iparfejlesztési Központja 43; 62.
IDRC	International Development Research Centre of Canada	Kanadai Nemzetközi Fejlesztési Kutatási Központ 87; 91.
ILO	International Labour Organization	Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 4; 12; 55; 76–79; 85; 91.

INDIS	Industrial Information System (UNIDO)	Ipari Információs Rendszer 55.
INFOTEC	Agency in Charge of Technical Information Services in Mexico (CONACYT)	Mexikói Műszaki Információs Szolgáltatásokért Felelős Szervezet 15.
INFOTERM	International Information Centre for Terminology (Vienna)	Nemzetközi Terminológiai Információs Központ 95.
INIS	International Nuclear Information System (IAEA)	Nemzetközi Nukleáris Információs Rendszer 4; 85-88; 95; 138-150.
INPADOC	International Patent Documentation Center (WIPO-Ausztria)	Nemzetközi Szabadalmi Dokumentációs Központ 127.
INTEC	Instituto de Investigaciones Tecnológicas (Chile)	Technológiai Kutatóintézet 15.
IOB	Inter-Organization Board for Information Systems and Related Activities (UN)	Információs Rendszerek és Rokon Tevékenységek Szervezetközi Igazgatótanácsa 32; 39; 70-75; 82; 113.
IOC	Inter-Governmental Oceanographic Commission (UN)	Oceanográfiai Kormányközi Bizottság 34.
IPC	International Patent Classification (WIPO)	Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás 129-134.
IRPTC	International Register of Potentially Toxic Chemicals (UNEP)	Mérgező Vegyszerek Nemzetközi Nyilvántartása 35-37.
IRS	International Referral Service (UNEP)	Nemzetközi Forrástájékoztatói Szolgálat 28-37.
ISDS	International Serials Data System (UNESCO)	Nemzetközi Folyóiratnyilvántartási Rendszer 95.
ISDWG	Information Systems Development Working Group (WHO)	Információs Rendszerfejlesztési Munkacsoport 118.
ISIS	Integrated Scientific Information System (ILO)	Integrált Tudományos Információs Rendszer 4; 55; 76; 85.
ISO	International Organization for Standardization	Nemzetközi Szabványosítási Szervezet 95; 142.
ISORID	International Information System on Research in Documentation (UNESCO)	Dokumentációs Kutatások Nemzetközi Információs Rendszere 85.
ISSN	International Standard Serial Number (UNESCO)	Nemzetközi Szabványos Folyóiratszám 95.
ISU	Information Service Unit (ESA)	Információs szolgáltató Egység 2.
ITU	International Telecommunication Union	Nemzetközi Távközlési Egyesülés 120.
MEDI	Marine Environmental Data and Information Referral System (UNESCO-UNEP-IOC)	Tengeri Környezeti Adat- és Információs Forrástájékoztatói Rendszer 34.
MEDLARS	Medical Literature Analysis and Retrieval System of the United States National Library of Medicine	Egyesült Államok Országos Orvosi Könyvtárainak Szakirodalomelemző és Információkereső Rendszere 111.
MEDLINE	Medical Literature Analysis and Retrieval Systems On-Line (NLM)	Orvosi Szakirodalomelemző és On-Line Információkereső Rendszer 111.
NLM	United States National Library of Medicine	Egyesült Államok Országos Orvosi Könyvtára 111.
OAU	Organization of African Unity	Afrikai Egységsszervezet 51.
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development	Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet 85.
POPINS	Population Information System (Population Division ESA)	Népesedési Információs Rendszer 3; 95.

RCTT	Regional Centre for the Transfer of Technology – India (ESCAP)	Technológiák Átadása Regionális Központ 12.
SDI	Selective Dissemination of Information	Szelektív Információterjesztés 66; 76; 95.
SPINES	Sciences and Technology Policies Information Exchange System (UNESCO)	Tudományos és Műszaki Politikai Információcsere Rendszer 4; 95–109.
TECHNET-ASIA	Asian Network for Industrial Technology Information and Extension Technical Information Service (CISTI)	Ázsiai Ipari Műszaki Információs és Műszaki Tanácsadó Szolgáltatások Hálózata 62.
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development (UN)	Egyesült Nemzetek Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája 12; 41; 43; 45–53.
UNDP	United Nations Development Programme (UN)	Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja 13; 20; 22–25; 49; 95.
UNDRO	Office of the United Nations Disaster Relief Co-ordination	Egyesült Nemzetek Katasztrófasegélyezési Irodája 123.
UNEP	United Nations Environment Programme (UN)	Egyesült Nemzetek Környezeti Programja 26; 27; 32–34; 38; 39; 123.
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization	Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete 4; 33; 34; 51; 59; 85; 91; 94; 95; 101–109.
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization (UN)	Egyesült Nemzetek Iparfejlesztési Szervezete 7; 12; 13; 17; 51; 55; 59–67; 78; 85; 95.
UNISIST	World Information System for Science and Technology (UNESCO)	Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Rendszer 4; 33; 59; 84–88; 92–95; 101; 103; 108; 109; 113; 142.
VINITI	All-Union Institute of Scientific and Technological Information – Moscow	Össz-szövetségi Tudományos és Műszaki Információs Intézet, Moszkva 59.
WFEO	World Federation of Engineering Organization	Mérnökszervezetek Világszövetsége 62.
WHO	World Health Organization (UN)	Egészségügyi Világszervezet 110–113; 118; 119.
WIPO	World Intellectual Property Organization (UN)	Szellemi Tulajdonjogi Világszervezet 51; 126–136.
WMO	World Meteorological Organization (UN)	Meteorológiai Világszervezet 121–125.
WWW	World Weather Watch (WMO)	Időjárásmegfigyelő Világszolgálat 122.

Fordította: Sárdy Péter

Az ENSZ keretébe tartozó szervezetek jelenlegi és tervezett tevékenysége a műszaki információk terén

Az ENSZ főtitkárának 1976. június 14-én kelt E/5839. sz. jelentését világméretű műszaki információs hálózat létesítéséről a TMT. 23. évf. 11. sz. 1976. 451–462. oldalain közöltük. Ez a dokumentum kiegészíti a jelentést és részleteiben tárgyalja az ENSZ keretébe tartozó szervezetek jelenlegi és tervezett tevékenységét a műszaki információ terén.

* * *

Existing and planned activities of UN organizations in the field of technological information

The report of the Secretary General of the United Nations on the establishment of a world-wide network for the exchange of technological information (document E/5839 of June 1976) was published in Vol. 23. (1976.) No. 11. p. 451–462. of this journal. This background document provides detailed information on the existing and planned activities of organizations in the United Nations system in the field of technological information.

* * *

Настоящее и будущее деятельности организаций ООН в области научной и технической информации

Полный текст отчета генерального секретаря ООН о создании всемирной научно-технической информационной сети (документ E/5839 от 14 июня 1976 года) был опубликован в томе 23, № 11, 1976 г., стр. 451-462 в нашем журнале. Настоящий документ дополняет упомянутый отчет, в нем даются подробные сведения о настоящем и будущем деятельности организаций ООН в области научной и технической информации.

Gegenwärtige und geplante Aktivitäten der Organisationen der Vereinten Nationen auf dem Gebiete der technischen Information

Der Bericht des Generalsekretärs der Vereinten Nationen (Dokument E/5839 vom 14. Juni 1976.) über die Einrichtung eines technischen Informationsnetzes von Weltmassstab wurde im Vol. 23. (1976.) No. 11. p. 451-462. dieser Zeitschrift veröffentlicht. Dieses Dokument stellt eine Ergänzung des Berichtes dar, indem es die gegenwärtigen und geplanten Aktivitäten der Organisationen der Vereinten Nationen auf dem Gebiet der technischen Information in die Einzelheiten gehend erläutert.

H I R E K

39. FID Konferencia és Kongresszus

A 39. FID Konferenciát és Kongresszust, melyet az ASLIB rendez, 1978. szeptember 18-25-ig tartják Edinburgh-ben.

A Konferencia szeptember 18-23-ig tartó programjában szerepelnek a FID Közgyűlése, a Tanács, a Végrehajtó Bizottság és a FID bizottságok ülései, továbbá egyhetes szeminárium a szakemberképzés és oktatás témakörében.

A Kongresszust, melynek témája *A dokumentáció új irányzatai*, szeptember 24-28-ig tartják.

A Kongresszus Nemzetközi Szervezőbizottságának tagjai: R. A. Gietz, V. Stefánik, H. S. White (FID tanács-tagok); P. Judge és Lázár Péter (FID alelnökök); K. R. Brown (főtitkár), L. Wilson (az ASLIB igazgatója).

* * *

Nemzetközi társadalomtudományi folyóiratjegyzék

Az Unesco *World List of Social Science Periodicals* (A világ társadalomtudományi folyóiratai) című kiadványának negyedik, bővített kiadása angol és francia nyelven jelenik meg és szekunder dokumentumokról (szemle- és referáló folyóiratokról) is tájékoztat.

Nemzetközi on-line konferencia

Az első nemzetközi on-line konferenciát az *On-Line Review* szervezi és finanszírozza 1977. december 13-15-én Londonban. A konferencia során az ipari, kereskedelmi és tudományos célú on-line információszolgáltatás kérdéseivel foglalkoznak. Szemináriumi ülések tárgyalják az adatbázisok szerkezetét, az on-line keresési technikákat és stratégiákat. A konferencia alkalmából kiállítást is szerveznek információszolgáltatásokról, szolgáltatásokból.

* * *

Nemzetközi Társadalomtudományi Információszolgáltatási és -technológiai Egyesület

Az 1975 áprilisában alakult *IASSIST (International Association for Social Science Information Services and Technology = Nemzetközi Társadalomtudományi Információszolgáltatási és -technológiai Egyesület)* fő célja a géppel olvasható adatok tárolási problémáival foglalkozó információ hazai és nemzetközi terjesztésének és cseréjének megvalósítása. Az Egyesület a géppel olvasható társadalomtudományi adatbázisok előállításai, beszerzési és felhasználási problémáinak megoldására munkacsoportokat hozott létre és 1977 februárjában Cocoa Beach-en konferenciát tartott.

/NFAIS Newsletter, 19. köt. 2. sz. 1977./